

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A MAGYAR VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET
ÉBRESZTÉSÉRE KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

ALAPITOTTA: DR. BOROS GYÖRGY

ÚJÉVI SZÓZAT VONZALOM ÉS FÜGGELEM

Kedves Atyámjiai! — Isten kegyelméből ismét egy új esztendő küszöbén állunk. Imádságos érzések között gondolunk vissza a letűnt időre, amelyet magunk mögött hagyunk; s szent vágyakozással és gyermeki bizalommal tekintünk a bizonytalan jövőbe, ahol a mi emberi sorsunk a jóságos atyai Gondviselés oltalma alatt áll... Ami elmúlt, azt számon tartjuk s hálatelt szívvel ismerjük el a csendes, családi örömet, amelyben részünk volt az elmúlt év folyamán; s lehajtott fővel és alázattal hordozzuk a bánatot és a veszteséget, amely itt-ott mindannyiunkat meglátogatott.

A mai nehéz időkben csak csüggedetlen leki erővel, és törhetetlen hittel állhatunk meg a mi megbízatásunkban, amelyet Isten szent kezéből vettünk. Akár vezető helyet töltünk be, akár kisegítő munkások vagyunk, dolgozzunk serényen, fáradhatatlanul; mert minden elmúlászott óra, vagy könnyelmű pillanat helyrehozhatatlan kárt jelent az egyház és nemzet háztartásában.

Népünk körében a két Homoród mentén több gyülekezetünket meglátogattam s az ott tartott presbiteri konferencia tanulságos emléke mind a mai napig élénken foglalkoztatja az én lelkemet.

Ilyen értelemben találkoztunk az abásfalvi Kultúrház avatáson is, ahol az országzászló ünnepélyes felvonása ugyanazokat a magasztos egyházi és hazafias érzéseket váltotta ki a résztvevők szívéből.

Háromszékmegyei körútunk — a nagy alapító Berde Móza szülőházának kegyeletes meglátogatását is ideértve — örökre felejthetetlen marad a ma élő nemzedék előtt. Együtt voltunk. Együtt lelkesedtünk ősi unitárius hitünk szépségén és tisztaságán. És együtt köszöntöttük az újonnan kereszteltek kisdéd csoportjait, akikre jövőbelátó, bizakodó lélekkel kértük a mindenható Istennek szent áldását. Hisszük, hogy jó

Ez a két erő uralja és tartja össze a világmindenséget, a csillagrendszertől a magányos csillagig, a nagy égi testtől le a legkisebb parányig, a nagy közösségtől le a legkisebb közületig. Naprendszerünkben a bolygók helyüket annál a nagy összetartó vonzalomnál fogva kapták meg, melyet a nap nagy tömegével rájuk gyakorol, s amely nagy vonzáshoz ők maguk is hozzáadják a maguk tömegeinek megfelelő kis vonzalmukat. Keringési pályájukat pedig biztosítja az a kölcsönös függelem, melyben egymáshoz tömegük, távolságuk, helyzetük, és mozgássebességük alapján vannak. S ha fölteszed a nagy kérdést a természet törvényeit kutató bölcs előtt: „Végsőfokán honnan származik a mindenség ez összetartó ereje?” A válasz a bölcs részéről is csak az: „Fiam, ezt senki se tudja a Mindenható Isten nélkül megmagyarázni!”

De ez a bölcs azt is mondja nekünk: „Ez a vonzalom és függelem, Isten ható és igazgató kezének ez az otléte az országokat, a népeket és a felekezeteiket is éppenúgy irányítja, mint az élettelen természetet.”

Az emberiség fejlődő, épülő közössége tehát csak akkor valósítható meg, ha egyszer az országok sorsáért felelős államfők és kormányok is ráébrednek erre az Istentől származó törvényre és a népek között a vonzalmat ébresztik, élesztik és a függelmet világosítják meg. Észrevéteik az országokkal, hogy Isten a földi javakat a népek között egyenlőtlenül osztotta el, kinek búzatermő rónaságból, kinek ércet rejtő sziklából, kinek a föld mélyének olajából, kinek kalapácsból adott többet s mindezt nem azért, hogy mások ellen kihasználja, hanem, hogy a függelem, az egymásrautaltság tudatában értékeivel egymást segítse.

A nemzet egysége, teljes értelmű közössége is csak ezeken az isteni törvényeken át valósulhat meg. A szeretetben nemesült honfitársi, fajtestvéri vonzalomnak kell bennünket egy mindeneket megbocsátó egységbe összeolvasztania és ezt az egységet az emberi függelem-tudaton át keményre kovácsolnia. A függelmen ne csak azt a rendszerbéli kapcsolatot értsük, mely minden szervezett közületben fennáll vezetők és alárendeltek között s amelyet az állam a végrehajtó közigazgatási, közrendészeti hatalmában, vagy a katonaság tiszti, altiszti szervezetében valósít meg, hanem a függelmet jelenti különösképpen az egymásrautaltság, mely a nemzet fiai, foglalkozási és hivatási ágai között fennáll abból kifolyólag, hogy Isten a nemzet javait sem osztotta el egyenlően és egyenletesen, hanem kinek földet, kinek bányát, kinek munkáskezet, kinek hivatalt, kinek alkotó építő szellemet osztott ki. S ezt bent a nemzetben sem azért osztotta így el a jó Isten, hogy osztályrészünket mások károsítására használjuk ki, hanem hogy egyoldalú birtoklásunkat tökéletessé fejlesszük és vele másokat kisegítsünk és ezeken a kölcsönös segítségeken át tudatosan és megfontoltan egybekovácsolódjunk.

magyarok és jó unitáriusok lesznek. Mert unitáriusnak lenni és magyarnak lenni: mindig egyet jelentett, mindig ugyanaz volt s joggal várhatjuk és meg is követeljük az utánunk következő nemzedéktől, hogy ezt a századok által megszentelt hagyományt csorbítatlanul megőrizze.

Erre a kipróbált erényre, erre a nemesveretű hazafiságra, erre az áldozatkész egyháziás szellemre, most — a körülöttünk mindenütt dúló s minket is majdnem elnyeléssel fenyegető világháború ötödik lustrumában — ugyancsak szükségünk van. Szükségünk van azért, hogy a mende-mondák és rémítetések miatt meg ne inogjon a mi belső frontunk; hogy a maga önmérsékletével és megfontolt nyugalomával erőt sugározzon magából a külső front felé is... Nem különben pedig éjjel és nappal vívja a maga szent harcát az ezeréves határokért, amelyek a Teremtő szent Őristen telekkönyvében mozdíthatatlanul vannak megállapítva.

Amidőn erről vallást teszek, egyúttal hálatelt szívvel köszönöm meg az ég Urának, hogy lelkipásztori szolgálatomban az unitárius Anyaszentegyház kötelekében mind ez ideig megtartott és megsegített s megengedte, hogy az Ő szent Fiának, az Ő Jézus Krisztusnak nyomdokában járva, — „szemtől-szemben“ is találkozhassem Ő szent Felsőgével.

Ez az én örömem. Ez az én dicsekedésem... E szent találkozó jegyében kérem az Örökkévaló Egy Igaz Istennek atyai áldását minden rendű és rangú testvéremre, a házi tűzhelyekre, a templomokra és iskolákra, a csendes hótukaró alatt pihenő barázdákra Erdély bércei közt és a nagy magyar Alföldön.

Fogadjátok mindannyian, az Új Esztendő reggelén főpásztori üdvözetemet.

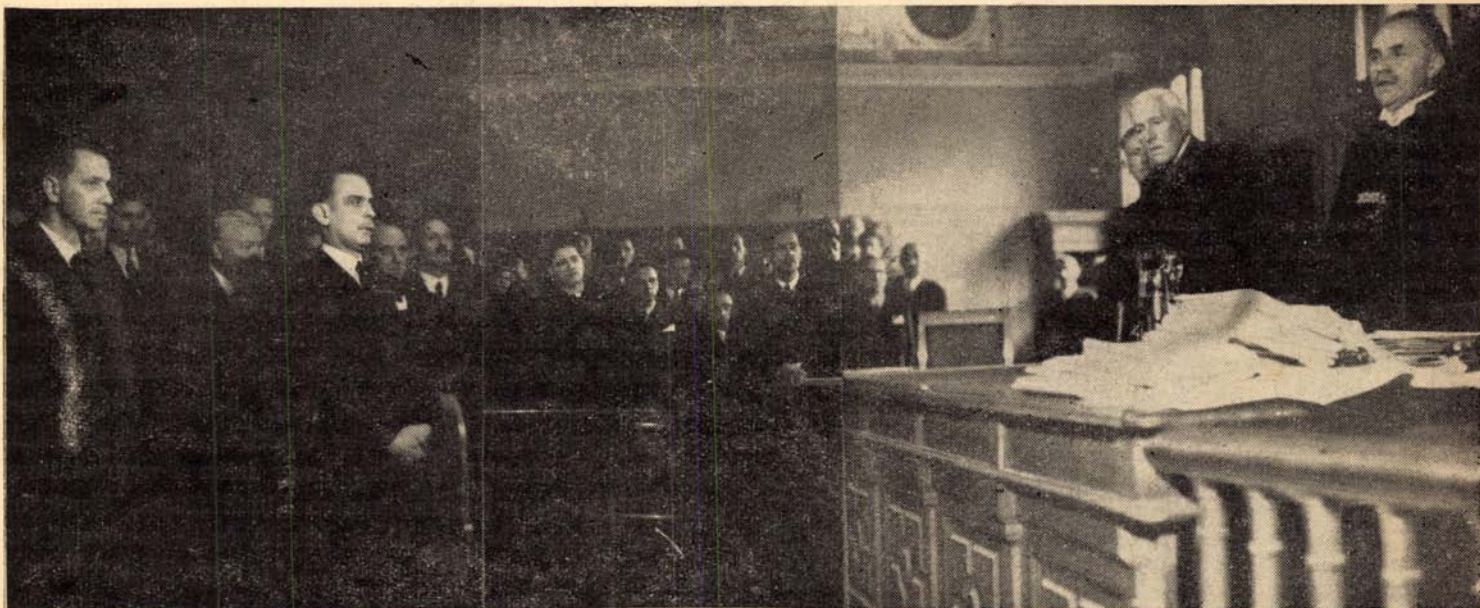
JÓZAN MIKLÓS
püspök.

Nemkülönben vagyunk mi a magunk unitárius életközösségével is. Bennünket is összetartó egységbe csak a hittestvéri és hitsorsosi vonzalom kapcsolhat, melynek Isten ígésén és Jézus tanításain át hittestvéri szeretettel kell nemesülnie és bennünket is csak az egymásrautaltság tényén és tudatán felépülő függelem kovácsol szerves egybeszótt teljességgé. Boldog és Isten iránt hálatelt lélekkel állapítom meg, hogy egyházi életünk terén ez a várva-várt vonzalom és a belőle fakadó szeretet lassanként teljessé vált, ma már unitáriusok tiszteljük, becsüljük, szeretjük egymást. De éppolyan örömtől sugárzó lélekkel mondhatom: egymásnak és egymásért is vagyunk. A függelem rendszeri formája oly nemesen mutatkozott meg abban a meleg tiszteletben, melyben a lelkészrésztesítette a Főtisztelendő Urat ötven éves lelkési ünnepélyén, hogy azt csak a szereteten át tudjuk megérteni, és így ez az ünnepség felvilágosított bennünket egyúttal arról a nagy valószínűségről is, hogy a függelem hogy tud alkotó egységbe forni a vonzalommal. A függelemnek az az egyetemleges, lélekből mély volta, mely az egymásra-szorultság tudatán és ebből kifolyólag annak megélésén alapszik, példaadólag él közöttünk. Egymás támogatása és a bajokban megsegítése unitárius erkölcs. Mi már nemcsak azt tudjuk, hogy a *vagygon kötelez*, hanem azt is, hogy Istennek az a második adománya, a *szellem is — kötelez*. Vagyonukból tehetőseink oly szépen adakoznak Kolozsvárt és Keresztúron is diák és iparos nevelői alapjainkra, a Nőszövetségek is annyit gyűjtenek szegény kisdetek megmentésére, egyházi életünkön belül gazdaembernek, munkás, iparos és kereskedői kezeknek oly nagy a megbecsülése, hogy Isten valószínűleg sokat gyönyörködik mirajtunk. Az arra való ébredés pedig, hogy a szellem is kötelez, abban adá nyilvánulását, hogy egyházunk arra hivatott szellemiségei unitáriusságunk lelki és szellemi állagának feldolgozására és szellemi-lelki fejlődésünk rendszeres ápolására szánták magukat.

Még csak arra kell ráébrednünk, hogy van egy harmadik közösségi kötelezvény is és ez az idő. A közösségi életben időt is kell áldoznunk egymásnak és a közösség egészének. Az időt a keresztyén ember munkában tölti ki, unitárius hitéletünk éppenséggel küzdő, harcra kész munkára készített bennünket. Aldozza tehát kiki munkáséletének, napi munkaidejének egy kis hányadát az unitárius közösségnek, dolgozzunk, ne csak az egyházért, hanem az egyháznak is, mert akkor lesz igazán nagy, igazán örökkévaló és igazán Istentől áldott a mi unitárius létünk.

A világegyetem alkotó testeinek vonzalma kölcsönös és önkéntes, független is ilyen. Újévi üzenetként azt kívánom egyházam minden egyes fiának és fiától, lányának és lányától, önkéntesen és kölcsönösen vonzódjunk egymáshoz a lélek melegén át: ebből lesznek áldott frigyek és önkéntesen és kölcsönösen éljünk tudatos és nemes függelemben, áldozatos egymásért valóságban: ettől gazdagodunk mi földi és égi javakban!

GELEI JÓZSEF

Az egyházi főtanácscon megjelent Szinyei Merse Jenő minisztert a főgondnok üdvözlí.
A miniszter mellett Lőrinczy Szabolcs min. o. főnök áll.

„EGY ISTENÜNK, EGY MAGYAR HAZÁNK“

Az új magyar élet frissülő szemléletében mindinkább dogmánká válik az, hogy az unitarizmus az a formája az általános kereszténységnek, mely a legeredményesebb munkát képes elvégezni a magyar nemzet újjáépítésében.

Az unitárius vallás hisz az emberi szellem végtelen fejlődésének lehetőségében s szellemi alkata olyan, hogy új kérdések reális megfogalmazására alkalmas. Az unitárius vallás Isten országát itt a földön szeretné berendezni s azért küzd, hogy ezt meg is tehesse. Egy ilyen boldogabb életlehetőség elérhetését nem utalja egy bizonytalan világba, hanem Jézus tanításához híven, meggyőződéssel dolgozik azon, hogy ezen a földön Isten akarata, azaz az Ő Országá válósulhasson meg. Hisz abban, hogy egy jobb életet az ember képes megteremteni s ennek megteremtéséhez szükséges munka beindításához minduntalan sürget minden embert. Mert e vallás számára a földnek igen komoly és nem csupán múltó átmeneti jelentősége van, igen természetes, hogy minden más vallásnál mérhetetlenül inkább össze van forrva azokkal a tényezőkkel, melyek lelkiek és testiek egyaránt s melyek a föld ezen táját, részét magyar hazává, magyar otthonná avatják. A magyar nemzet és magyar haza fogalma komolyan, tartósan nem építhető be egy olyan vallás szellemi ágába, mely a földet, a rögöt, „csak por“-nak, tünő, jelentéktelen, vagy éppen gátló, marasztaló, akadályjellegűnek tartja. Ahhoz, hogy a nemzet lelke összeforrjon, együtt éljen és ha kell, együtt haljon ezzel a földdel és e föld nevelte, táplálta nemzet minden fiával, az szükséges, hogy a földben is higgyen.

Az szükséges, hogy terve, célja, szándéka legyen ezzel a földdel, hogy higgye, hogy Isten semmivel sem becsüli kevesebbre ezt a földet, melyet ismerünk, annál a világnál, melyet még csak sejtünk, de nem ismerhetünk. És ezt a világot, melyet még nem ismerünk igazán, csak akkor tudjuk megbecsülni, ha előbb mindent elkövettünk, hogy ezen a földön úgy éljünk, mintha örökké itt kellene munkálkodnunk. Mintha számot adni is itt kellene, nem pedig „valahol“ máshol.

HŰSÉG ÉS MUNKA

Unitárius hittel és meggyőződéssel dolgozni földi pályánkon mindig eredménnyel járt. Az unitárius ember, ha imádkozni tud s komolyan veszi vallás evangéliumi tanításait, a társadalomban mindig a legjobbak közé kerül. Könnyű sikert elérni nem tud, mert ez másoknak van fentartva, de tartós eredményekre számíthat, mert lelkében jó útravalókkal indul el.

A legfelsőbb hadúr **Dr. Imreh Sándor** Máv tanácsosnak és **Dénes Mózes** Máv nyugdíjasnak jó nemzeti szolgálataikért a nemzetvédelmi keresztet adományozta. Ezenkívül előbbi az a kitüntetés érte, hogy főtanácsossá léptették elő, míg utóbbinak a Nyugdíjintézet a felügyelői jellegű adományozta.

Id. Andrásy Ferencnek kolozsvári kollégiumunk nyugdíjas főgépészének az Iparügyi miniszter úr megbízottja a négy kolozsvári ipari munkás megjutalmazása rendjén ünnepi keretek között szép ajándékot nyújtott át.

Tamács Aron honorárszentpáli atyánkfia a magyar közönségért hozott áldozata, szövetkezeti munkája jutalma képpen, négy más székely társával együtt a „Szövetség“ részéről díszoklevelet kapott. Az ünnepségen **Pál Dénes** lelkészünk és **Jánosi József** tanító atyánkfia nagyhatású beszédet tartottak.

Unitáriusok a magyar életben

Dr. vitéz Nyiredy Géza egyházi tanácsosunk és **Dr. Gelei József** főgondnokunk nejeik társaságában együttesen vettek részt a székely telepítési mozgalommal kapcsolatban Szolnokdobokában Csicsógyórfalvára és Némába telepedett székely testvéreink karácsonyfaünnepségén. A kormány és a Párt képviselői együtt a Vitézi Szék megbízottjaival beszédeket intéztek a néphez, a hölgyek pedig kiosztották a kormány illetve a Vitézi Szék a szeretetadományait. **Vitéz dr. Nyiredy Géza** a telepes székelyeket könnyekre fakasztotta, mikor rámutatott arra, hogy ez az első karácsony, melyet szülőföldükön kívül idegenben töltenek, azzal a nemzeti feladattal a vállukon, hogy ezt az országot

Dr. Mikó Imre orsz. gyűlési képviselő atyánkfia Kénos község karácsony elsőnapján tartott népes közgyűlésén értékes munkásságáért s a község többrendbeli bajaiban tanúsított segítségéért díszpolgárává választotta.

Dr. Imreh Pál őrnagy-ezredorvos alezredes lett. Atyánkfia a kolozsvári helyőrségi kórházban teljesít szolgálatot.

Gálfy Zsigmond kollégiumi igazgatót az ötödik fiz. o. első fokozatába nevezték ki s ugyanakkor tanügyi főtanácsos lett.

Almási Ferencnek, a Kolozsmegye nádasmenti járás szolgabírájának újév alkalmával a főispán átnyújtotta a tiszteletbeli fősolgabírói kinevezést.

Tóth István kollegiumi rajztanárt érdemes eddigi egyetemi munkássága jutalmaképpen jan. 1-től egyetemi segédtanárnak nevezték ki. Atyánkfia új munkaköre mellett tovább is kolozsvári iskolánknál fejt ki áldásos munkásságát.

Dr. Gál István Kolozsvárra beosztott postatitkárt postatanácsossá nevezték ki.

Bözödi György az Irodalom Pártoló bizottságtól 1500 P. jutalmat kapott.

Mindannyiukat őszinte szívvel köszöntjük a megérdemelt munka eredményeként őket ért megjutalmazás alkalmával. Isten további áldását kérjük életükre és családjuk életére.

a magyarnak visszahódítsák. **Dr. Gelei József** pedig arra figyelmeztette a székelyeket, hogy Isten őket ezekkel a szép birtokokkal azért jutalmazta meg, mert vállalták a gyermekáldást. „Ne feledjétek azonban – mondá főgondnokunk – a gyermek nemcsak Istentől becsült érték, hanem a gyerek Isten és a nemzet iránt való kötelesség is, s e hont igazán az hódítja meg, aki fiakkal és lányokkal népesíti be!“

Dr. Kiss Elek theol. tanár, egyházi főjegyző, mint az Országos cserkészmozgalom legfelsőbb tanácsának tagja, résztvett a decemberi nagygyűlésen s ott egyben a magyar unitárius gondolatot is képviselte...

Jól esett ünnep szombatján a Rádióban közvetlen, ismerős tonusú meséket, játékokat és karácsonyi énekeket hallani. **Gyallay Domokos** és ifj. **Márkos Albert** gyűjtötte össze ezeket a „nemes rózsákat“.

Főtanácsi gyűlésünkön a nemzetvédelmi miniszter úr kiküldöttje, **Traeger Ernő** min. o. főnök mondta: „Örömmel kell bejelentsem, hogy a minisztérium a legnagyobb meglepéssel állapította meg, miszerint a Magyarországi Unitárius Egyház a magyar nemzet védelmében, művelésében és ápolásában valláserkölcsi tevékenységével s minden lehető megmozdulásában az élen jár. Legyen köszönet az Egyháznak az unitarizmus eme építő szelleméért.“

Erdélyi szellemnek és új magyar hangnak nevezte Füzeggyarmaton a református lelkész és a katolikus egyházközösség világi képviselője az ottani unitárius nap keretében tartott kulturestén **Dr. Gelei József** főgondnok, **Dr. Abrudbányai János** dékán és **Ferencz József** lelkész részéről elhangzott előadások lényegét. Őszintén beszéltek arról, hogy ők Füzeggyarmaton még soha sem vettek részt ilyen előadásokon. Elmondták, hogy a legnagyobb elismeréssel nézik **Darkó Béla** ottani lelkészünk és felesége buzgó, megértő és szép tevékenységét s mindig az a gondolatuk támad, hogy ilyen vallásos szellemmel lehet építeni a nemzeti közösséget.

Levél Berettyóújfaluból

1943. január első napjaiban ágybanfekvő beteg lettem és így elmaradtam a templomból, melybe azelőtt minden vasárnap elmentem, sőt gyakran hétközben is betértem imádkozni. Akkor még református voltam. Beteggyamban vasárnaponként a rádióból hallgattam végig az összes istentiszteleteket és prédikációkat, valami különös ösztönzéssel, hogy meggyőződjem, hogyan építik azt az aranyhidat a különböző felekezetű magyar testvérek között, melyről annyit lehet olvasni és hallani.

Egyszer az unitárius istentisztelet került sorra. A beszéd magja teljesen szíven talált. Általában több volt a beszédben nemzetünk, fajtánk iránti szeretetből, minden más felekezeténél. De mikor **Szolga Ferenc** tiszteletes úr ezeket mondta: „Nekünk az felebarátunk, aki a Véréünk. Aki a Fajtánk“. Szinte kiáltva szóltam Feleségemnek, ez a mi vallásunk!! Azonnal írtam **Szolga Ferenc** testvérünknek alaposabb tájékozódás végett, ki részletes tájékoztatást adott és megadta a legközelebbi Unitárius egyházközösség címét. Így került levél útján összeköttetésbe lőfő köröspataki **Kiss Károly** tiszteletes úrral. Az emlékezetes beszéd óta állandóan különös érdeklődéssel hallgattam mindig az unitárius rádioprédikációkat és hallván, hogy azok 99%-ig magyar sorskérdéssel foglalkoznak, meggyőződtem, hogy az Unitárius vallás, illetve Egyház a legnemzetibb, a legmagyarabb, nemcsak alapításában, hanem szellemében is.

1943. karácsonya különösen nagy ünnepe volt az itteni unitárius közösségnek. A téli gazdasági iskolában délelőtt istentisztelet és Úrvacsora volt, itt először unitáriusoknak, majd alulál közgyűlés. Délután a mi szerény hajlékunkban Úrvacsora és keresztelő, a hat közül legkisebb gyermekünk, **A k o s** keresztelője volt. Legnagyobb fiunk, **C s a b a** pedig gyönyörű ajándékot kapott Köröspataki tiszteletes Úrtól, mert nagyon szépen tanult az Unitárius Hitből.

Boldogok vagyunk.

SZALONTAI MIHÁLY.

ÉLŐ TÖRTÉNELEM

Unitarius történelmünk elsősorban és legelevenebben egyházközségeink életében és tevékenységében alakul. Lapunk új formája és újszerű tartalmi beállításának elindításánál tervbe vettük, hogy minden számban bemutatunk egy unitárius egyházközséget. Ujat, vagy régít attól függően, hogy a pillanatnyi egyházi életnek milyen szükségei merülnek fel. Ismeretterjesztést, tájékoztatást, öntudatosítást és egyházi buzgóságot kívánunk ezáltal szolgálni. Megítélésünk szerint jó az, ha földrajzilag egymástól messzefekvő gyülekezetek megismerik egymás küzdelmeit, törekvéseit s tanulnak egymástól.

PESTSZENTLŐRINC

Az Üllői-úton villamossal elindultunk s felkerestük a szentlőrinci lelkészt, hogy elevenéletű egyházközségéről valamit megtudjunk... Elbeszélése és a látottak alapján megállapítjuk, hogy alig van egyházközség a mai Magyarországon, amely jobban magán hordozná az unitarizmus sorsának jellegzetességeit, mint a pestszentlőrinci.

Ennek az egyházközségnek a kialakulása és mai helyzete is igazi magyar sors. A multkori világháború triánoni befejezése előtt Pestszentlőrincen talán mindössze két unitárius család élt. Az 1941-es állami statisztika 212 unitárius lelket tüntet fel Pestszentlőrinc lakosai között. Egyházközségi nyilvántartás szerint a lélekszám ma meghaladja a 300-at. Ugyanez a folyamat játszódott le az egyházközség szórványjaiban is: Kispest, Pestszenterzsébet, Csepel, Vecsés, Pestszentimre, Gyállyiget—Gyálszőlő, Soroksár—Dunaharaszti stb. városokban és községekben.

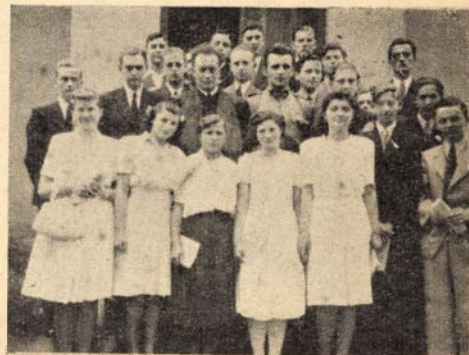
Pestszentlőrinc kezdetben, mint a budapesti egyházközség szórványa élte a maga nehéz unitárius életét. 1934-ben a kis szórvány az akkori Állami Kultúrházban tartott ülésén leányegyházközséggé alakul és megválasztja Pethő István szórványgondozó lelkész elnöklété mellett az új leányegyházközség vezetőit és presbitériumát. Vezetők és presbiterek ugyanazon év december 15-én fent említett helyiségben Józán Miklós püspöki vikárius előtt tették le az egyházi törvényeinkben előírt esküt. Ekkor már a híveket a templomépítés gondolata foglalkoztatja. Feljegyzésre méltó, hogy az önként vállalt adók és megajánlások tették lehetővé a templomépítés tervének megvalósítását. 1935. májusában az egyházközség megvásárol a kispsti porcellángyártól egy omladozó műhely-épületet. Ebből közmunkával kitermelnek a hívek 32.000 drb. nagyméretű téglát, leszállítatják az Áll. telepre és mindez összesen csak 443 pengőbe kerül. Végül Máthé Géza afia terve alapján a m. kir. Belügyminisztérium 2000 pengős inségsegélyének felhasználásával és Pestszentlőrinc község 1000 pengős templomépítési segélyével 1935. szeptember 30-án megkezdik a templomépítés munkáját. 1936. február 16-án már az új templomban tartják első istentiszteletüket. Ugyanez év március 5-én a kebli tanács elvileg már elhatározta a gyülekezeti-ház építését.

Csodálatos erőfeszítések után, melyben a gyülekezet tagjai nemcsak anyagi áldozataikkal vettek részt, hanem kora reggeltől késő estig dolgoztak. 1936. június 7-én örökké emlékezetes szép ünnepség keretében a teljesen kész templomot és gyülekezeti-házat átadták szent és nemes hivatásának. A templom felszentelést Józán Miklós p. vikárius, a gyülekezeti-ház avatását vitéz dr. Nyiredy Géza végezte.

Az építkezések befejeztével az egyházközség életében egy másik építkezési korszak kezdődik. A Nőszövetség és a Presbitérium Pethő István beszolgáló lelkésszel arra törekszik, hogy a lelkek templomát építsék meg. Jóformán még magához sem térhet a kis gyülekezet a nagy munka után s 1938-ban az Igazgató Tanács elrendelte Pestszentlőrinc központtal „Pestvidéki szórványegyházközség” szervezését. Majd 86/1940. jkvi szám alatt: „Unitárius egyházközség Pestszentlőrinc” címmel jóváhagyta a mai egyházközség önállóvá alakulását.

A leányegyházközség presbitériuma az Igazgató Tanács jóváhagyásával 24 tagúra bővül ki, oly módon, hogy minden nagyobb szórványcsoportból a lélekszámarányának megfelelően 2—5 presbitert választanak, kik közül egy az ügynevezett szórványgondnok. Ezek a presbiterek a szórványgondnokok vezetésével az ügynevezett összekötők a szórvány hívei és az egyházközség között. Világi papok ők, akik igen sokszor belső embereknek is előnyére válóan végzik vállalt kötelességeiket. Sokszor megtörténik, hogy a szórványban tartandó istentisztelet előtt fölparcellázzák maguk között a szórványterületüket és az ügynevezett presbiteri körzetükben lakó híveiket személyesen fölkeresik és hívják istentiszteletre. *A lélek templomának ők az élőharangjai, akik nélkül nem egy, de három lelkész sem tudná a szétszórta lakó híveket összetartani.* Felejthetetlenül szép volt — mondja a lelkész — pl. ebben az esztendőben Áldozócsütörtökön látni azt, hogy a szórványpresbiterek a szórványukból konfirmálásra érett növendékeket hozták a templomba konfirmációra. Így vezettünk 1943-ban 21 ifjút a mi kis templomunkban az egy Isten színe elé, kik közül, csak 6 volt szentlőrinci. Szüleikkel és a presbiterekkel együtt vettek Úrvacsorát és istentisztelet után együtt ebédelték a gyülekezeti tereben. Az volt az érzésünk, hogy a mostani presbitérium és Nőszövetség az utána-következőt látta vendégül.

Megtudjuk, hogy ennek a gyülekezetnek a szó értelmében semmiféle ingatlan vagyona nincsen. Minden szükségletét készpénzben kell fedezték a hívek. Az áldozatkészséget pedig ha még lehet a hívek között fokozni kell, mert a munkát nem fejezték be teljesen. A jövő évben, ha a háborús viszonyok engedik, folytatni akarják az építkezést. A gyülekezeti termük ugyanis az egykori leányegyházközségből szórványegyházközséggé terbélyesedett gyülekezet részére már kicsinynek bizonyul. A terv készen áll és ha megtörténik az anyagi kiutalás a munka dala újra megcsendül körükben s a régi lelkesedéssel kettőzött erővel és örömmel állnak mindnyájan sorompóba. Ezzel ismét új korszak fog kezdődni a fiatal egyházközség életében, mert a nagyobb lélekszámú szórványokban egyre feltűnőbben hiányzik a templom. Pestszentlőrincen kezdetben csak egy harmóniumuk volt. Ma villanymotorral hajtott orgonaharmóniumuk van a templomban. Két nagyobb szórványukban; Kispesten és Pestszenterzsébeten az állami iskolában tartott istentiszteleteiken a saját harmóniumuk vezetése és kísérete mellett énekelik zsoltáraikat. „Fogunk mi még ezeknek a harmóniumainknak is templomot építeni” — mondja mély meggyőződéssel Pethő István a lőrinciek fáradhatatlan és buzgó lelkéze. — Pestszenterzsébeten Karácsonykor annyian voltak az istentiszteleten, hogy amikor Úrvacsoravételhez felsorakozott, a gyülekezet egyik része ki kellett menjen, hogy a zsufolt tanteremben az úrvacsorátvevőknek helyet adjon. Van az egyházközségben Dávid Ferenc Egylet, Nőszövetség és Ifjúsági Egylet, melyek mind tevékenyen kapcsolódnak be a vallásos munkába. Unitárius és magyar sors a szórványsors. Ez a mai idők üzenete. És Szentlőrincen értik, amit az idő üzen...

Az 1943-ban konfirmáltak csoportja.

SZÓRVÁNYAINKBA ÜZENÜNK

HERÓDES ELLEN

„Heródes megölete Betlehembben és annak környékén minden gyermeket, két esztendőstől és azon alul.“

Ezekben a bizonytalan, válságos időkben, egy új esztendő küszöbén a józanul szemlélődő ember tisztán látja, hogy életünk két, egymástól teljes mértékben elhatárolható, egymással ellentétes világból áll. Az egyik az eszmények világa, melyből a mese, a költészet, a hit táplálkozik; a másik a rideg, kellemtelen, való tények kopár, kiellen világa. Két világ néz farkasszemet egymással: a szép, éterien könnyű eszmények és a kegyetlen, durva tények.

Mögöttünk van a legmelegebb, legmeghittebb ünnep: karácsony, mely számunkra, hagyományosan, évszázadok óta a szépség és békesség ünnepe, békehimnuszokkal, angyalokról, pásztorokról, csillagokról és vándorló bölcsékről szóló gyönyörű, örökértékű legendákkal. Mi a karácsony ünnepét a szép, a jó eszményeivel töltöttük ki és a durva, kegyetlen tényeket, a valóságot kihagytuk belőle. De az újszövetség, a Jézus születését legendás képekben megőrkítő evangélium az első karácsony leírásából nem húzta ki a kegyetlen, való tényeket. A karácsonyi ünnep gyönyörű költészete mellett fel kell figyelünk az alábbi szavakra is, melyek szintén benne vannak az evangéliumban: „Heródes... megölete Betlehembben és annak környékén minden gyermeket, két esztendőstől és azon alul“.

Jézust tehát születésekor nem csupán angyalok vették körül. A betlehemi gyermek nem született egy békés, csendes, gondtalan világba. A sokat dicsőített Betlehem városában alig hogy éppen megszabadult a korai haláltól. Nem csupán alázatos és hódoló pásztorok vették körül érkezésekor: Heródes is várakozott reá. A cinizmus és a világ durva, nyers ereje, mely sohasem akarta, hogy egyetlen betlehemi gyermek is felnőjön, már csecsemőkorában igyekezett lelkét kioltani. Oh, a világ legidősebb könyvének, az evangéliumnak középpontjában a keresztrefeszítés durva, nyers, kegyetlen ténye áll! A gonoszszal, a sötéttséggel való szakadatlan harcot, szívós, kemény küzdelmet tükrözi az evangélium minden egyes sora. Mi tettük vallásunkat túl lággyá, túl érzeigőssé. Szívesen elfelejtjük azt, ami keserűen igaz, hogy egyetlen jézusi lelkületű gyermek sem született soha anélkül, hogy Heródes már ne várt volna reá.

Heródes egy tény képvisel. Kegyetlenségével, féltékenykedésével, állati bosszújával és azzal az eltökélt szándékával, hogy hatalmát senki és semmi által megingatni nem engedi, a szörnyű, a rémes tény kifejezője.

De az újesztendő elindulásakor meg kell tanulnunk azt is, hogy Jézus is egy tény volt. Nem ábránd, nem álom, hanem valóság, aki a Heródes birodalma felett diadalt arat. Az új év kezdetén semmi sem jelenthet számunkra többet és mélyebbet, mint az az egyszerű, de egyszerűségében is életbevágóan lényeges dolog, hogy Jézus is egy tény; élő, létező valóság. Egyik oldalon áll Jézus, másik oldalon Heródes. Ez az örök ellentét örökös harcot jelent.

Véres, háborús időkben nem szabad egy pillanatra sem elfelejtkeznünk arról, hogy Heródes állandóan munkában van. Ma sokkal inkább, mint valaha. Erkölcsi ellenállóképességünket bombázza szüntelen. Lelki gátszakadást akar előidézni létünkért folytatott nehéz küzdelmünk közben. Hamis jelszavakat sugdos fülünkbe és a fegyver eldobására lázítja olyan könnyen meginogni kész akaratunkat, annak hangoztatásával, hogy hozzánk, keresztény emberekhez, akik karácsony napján a béke és szeretet ünnepét ünnepeltük, nem illik a háború, hanem csupán a béke. Hogyan is állunk hát ezzel az életbevágóan fontos kérdéssel, a béke kérdésével? Az igazság az, hogy mi mind akarjuk a békét, mint eszményt, mint ideált. De Heródes munkában van szüntelen. Ezt a valóságot pedig figyelmen kívül hagynunk nem lehet, ha élni, fennmaradni és boldogulni akarunk. Benne vagyunk az élethalálharc kellős közepében. Heródes megsemmisítéssel fenyeget nemzeti és egyházi tekintetben egyaránt. Heródes szemben felvettük a harcot és folytatjuk azt a győzelem biztos hitével. A még fülünkbe csengő karácsonyi evangélium élő valósága is arra kötelez minket, hogy Heródesnek ellenálljunk és hatalmát minden rendelkezésünkre álló erővel megtörni próbáljuk.

Erezzük, hogy a magyar dicsőség és magyar béke csecsemőkorát éli; azt is tudjuk, hogy a csecsemőt Heródes halála keresi. De hisszük, hogy a Heródesdel folytatott kemény, szívós, meg nem alkuvó küzdelmünk eredményeképpen a szebb és becsületesebb, igazságosabb és boldogabb magyar élet a kálváriaúton át elérkezik a mi megpróbált világunkba és újjáteremti azt.

Dr. Kovács Lajos.

Józan Miklós püspökünknek a nagybányai szórványegyházközség ezúton mond köszönetet 500 Pengős adományáért, mellyel hármónium vételhez segítette induló vallásos szervezkedésünket.

Berettyóújfaluban karácsonyi úrvacsora-osztáshoz kenyeret és bort Csomos Béláné, Mátyus Margit úrnő adományozott. Családjában nov. 21-én keresztelő volt. Áldja meg Isten boldog családi életüket.

BESZÉLGETER ANDRÁSSAL

Nincs nagy hideg, de az emberek elég sietve járnak a kolozsvári uccán. A főtéren haladok már, amikor észreveszem, hogy ismerős jön velem szembe... Ez ő!... Isten áldja meg András! Milyen rég nem láttam. Még mindig az egeresi bányáknál dolgozik?

A.: Ritkán járok a városba tiszt... izé... tanár úr, nagyon el vagyok foglalva... Elég jól vagyunk... csak...?!

En: Szóljton engem csak úgy, mint régen, magának is könnyebb s nekem is jól esik. Miért mondta olyan keserűen azt a „csak“-ot, hiszen úgy hallottam, maguk elég jól vannak...

A.: En arra nem is panaszkodom, tiszteletes úr! Nem megy nekem rosszul szorom, de tudja a tiszteletes úr... én templomjáró ember voltam. Szerettem azt az életet, ami otthon volt. Hiányzik az a társaság s bizony hiányzik a család...

En: Értem, András! Hiányzanak magának az unitáriusok, hiányzik a gyülekezeti élet...

A.: En is azt hiszem! Összesen nyolcan vagyunk az üzemnél; ebből hárman kövendiek, egy dombói s a többiek mész-köiek. Jól esett, hogy karácsonykor úrvacsorát vehettünk, de olyan idegenül járkálunk a más vallásúak között...

En: Igen! Egy kicsit gazda nélkül érzik magukat. Ilyenkor látszik, milyen jó áldás az, ha valakit számontartanak, ha valakire vigyáznak, ha valakitől számunkra az életet. Az egyházközségek mindenütt ezt csinálják.

A.: Jó volna, tiszteletes úr, minden unitáriust, aki nem tudja eléggé megbecsülni vallását, egyházát, egy-két esztendőre ilyen egyedülvaló életre küldeni.

En: Nem maga az első szórványunitárius, aki ezt mondja. Úgy van az András, hogy akkor rágaszkodunk az életben valamihez, amikor már egy kicsit nincs a birtokunkban... Miféle csomagot szorongat a kezében?

A.: A „Kalácsa“ szövetkezetből vettem két énekeskönyvet és... (mintha elpirulna)... egy kátét. Tudja tiszteletes úr, ezek a másvallásúak sokat kérdezősködnek tőlünk a vallásunkról s aztán mi nem akarunk ügyetlen válaszokat adni nekik... hát ezért... már rég konfirmáltunk s jó, ha felfrissítjük... Mi úgy gondoltuk, hogy kevesen is győzzük a többieket, mert a mi vallásunk tiszta igaz...

En: Ezt a gondolkozást szeretem, András... Sok unitárius kellene így gondolkozzék. Igérje meg azonban nekem, hogy ha lesznek olyan kérdések, amiket nem értenek egészen világosan — felkeres engem s megbeszélgetjük együtt azokat... Most pedig, mivel látom, hogy maga is siet, hát Isten áldja meg, örvendek, hogy láttam magát; ne felejtse el felkeresni...

A.: Isten áldja meg, tiszteletes úr... előre is köszönöm a szívességét.

Elváltam Andrásról... (a beszélgetést folytatjuk). (is.)

SZERENCSEN jan. 9-én, vasárnap a ref. templomban unitárius istentiszteletet tartott Ferencz József debreceni lelkész. A kis unitárius szórvány istápolója dr. Kerkes István cukorgyári műszaki igazgató, — brassói gyülekezetünk egykori vezető gondnoka — s kedves felesége. Az öntudatos unitárius ember a legkisebb helyen is munkaalkalmat terem magának.

EGYHÁZÉPÍTŐK

Állandó rovatot kívánunk nyitni azoknak az egyházi munkásoknak, férfiaknak és nőknek méltatása számára, akik kisebb, vagy nagyobb jelentőségű megbízásaikban hűséggel és eredménnyel járnak el.

A szorgalom embere, Benczédi Pál, Dávid Ferenc Egyletünk legrégebb munkása, legutóbbi közgyűlésünk alkalmával új beosztást kapott.

A benczédi egyszerű földműves család gyermeke, iskolái végeztével a lelkész pályára ment, hol kitűnő tanulmányi eredménye alapján külföldi ösz-

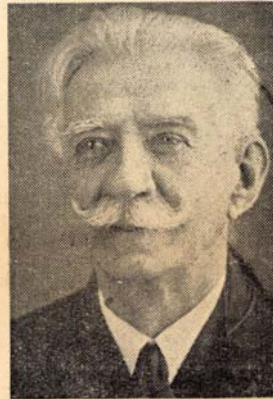

töndíjat nyert el. Keresztúron, Datkon, Homoródújfalun, Boldogfalván teljesített egyházi szolgálatait után tíz évvel ez előtt Kolozsvárra került s azóta itt mint kollégiumi vallás tanár, majd ez iskolai év eleje óta mint teológiai tanár végez áldásos, egyházépítő munkát. Minden egyházi munkájában a vallásos bölcsesség és lankadatlan szorgalom jellemezte és jellemzi. Egyházközségeiben a hű sáfár, a jó lelképásztör önfeláldozó munkájával unitárius magyar népünk őszinte ragaszkodását vívta ki. Lelkésztársai, tanártársai az Egyház lelki ügyeit szíven viselő s azokért lelkesedéssel küzdő kitűnő kartársat szerették meg benne. Egyházi irodalmunk szorgalmas munkája áldásaként könyveket, kisebb nagyobb füzeteket, folyóiratokban megjelent tudományos dolgozatokat kapott ajándékba tőle. De ajándék, önzet-

len szívvel unitárius oltárra tett aján-dék, volt az „Unitárius Közlöny“ szerkesztésén át nyújtott emberi áldozat. Ezúttal különösen ezt köszönjük neki s kérjük őt maradjon ezután is lapunk mellett tanácsaival, szellemi támogatásával. Kérjük a jó Istent, tartsa meg munkálkodását, emberi természetének jó keresztény vonásait munkatársai öröme, övéi boldogságára s Anyaszent-egyházunk dicsőségére.

Az örök ifjú, Id. Hadházi Sándor nyugalmába vonult.

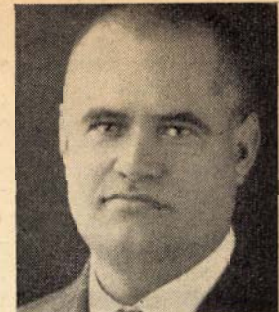
A muzsnai ősi papicsalád gyermeke, érettségi után néhány félévet a kolozsvári Egyetemen tölt, de aztán a Kir. Adóhivatalba kerül, míg 1907-ben négy pályázó közül a Főtanács egyhangulag pénztárnoknak választja. Azóta pénztári hivatalában és egyházi gazdasági

bizottságokban fáradhatatlan és lelkiismeretes munkát végzett. A munka valóságos életeleme, azt szabályos komoly játéknak ismeri, benne el nem fárad s lelke a nehezebb órák küzdelmeiben is

friss, üde és jókedvű marad. Nekünk, kik mostanában körülötte éltünk az a titkos meggyőződésünk alakult ki, hogy Sándor bácsinak nemcsak a gomblyukában virít hervadhatatlanul az égő piros székfű, de a gondviselés valamilyen csodája folytán a szelid jókedv és örök mosoly égi kertjéből is lelkére tűzött egy drága virágot s ennek tiszta belső illata teljesen átragyogja emberi lényét s bár egész életén át az anyagi élet aprópénzeivel bajlódott, megmaradt végig a lélek emberének. Nyugalombavonulása előtt a Teológiai Akadémián ő az egyházi szolga, a papinemedék sarja, háromszáz Pengős alapítványt tett „Hadházy erénydíj“ címen. Vele bizonyára még sokáig fogunk találkozni a földi munkák terén, mert a társadalom el nem fogyó erejét továbbra is igénybe kívánja venni. Istentől számára hosszú életet kérünk.

A hűséges órálló szerepét kapta Péter Lajos tanár, kereszturi gimnáziumunknál, melynek keretén belül annyi éven át hűséggel szolgálta unitárius lelkével a nemzetnevelés ügyét. Lapunk legutóbbi számában már beszámoltunk arról, hogy igazgatónak választotta őt a Főtanács. A tanárt hívta el erre a munkára, aki éveken át amúgy is éber lé-

lekkel és mély felelősséggel állott az intézet életének élén. Nemcsak az ifjúság jó közellátásáról gondoskodott, de nagy erőfeszítéseket tett tanártársaival együtt arra, hogy a kicsi székely városban a magyar szellem tüze lángoló maradjon s unitárius örökségünk sajátos lelkisége nemzedékről nemzedékre gazdagabbá tegye a székely népközösséget s azon át Árpád nemzetét. Péter Lajos a székely népi talajból sarjadt férfi a mult világháborúban keményen harcolt, majd nehéz, keserves fogságban synylődött, de Isten gondviselése folytán megmaradt nekünk s megizmosodott egyénisége még megfontoltabb, akarata még erősebb lett arra a munkára, melyben döntő módon anyiszor kellett beavatkoznia.

Tanártársai őszinte örömmel vették az őt ért kései kitüntetést, de éppen ilyen örömmel üdvözli őt az unitárius közvélemény is, amikor ez évben elkezdődő igazgatói munkásságára Isten szerető áldását kéri.

KOCSORDI ÁLDOZAT

Az Alföld északkeleti sarkából, Kocsordi gyülekezetünk életéből egyre örvedesebb hírek érkeznek. Simó Attila az új lelkész és az unitárius öntudatban fokozatosan mélyülő gyülekezet megértő és tevékeny munkával nagy dologra készülnek. Minden unitárius figyelni őket, velük érez, velük gondol és építő szándékukban támogatja őket.

A közművelődési ház javára 1943. december 30-ig az alábbi pénzádományok folytak be a kocsordi egyházközség pénztárába: Jakab Balázs 16 P, Jakab cz. László 16 P, Jakab p. Sándor 16 P, Boros Sándor 20 P, Visszás Mihály 16 P, Török Gáspár 16 P, ifj. Zséder János 16 P, Jakab p. József 32 P, Jakab cs. Géza 14 P, Kiss Bernát 16 P, Ajtai Zsigmond 16 P, Varga Sándor 16 P, Jakab t. Gyula 16 P, Bakos Gedeon 20 P, Kiss Ignácné 16 P, Jakab s. Tibor 10 P, Varga Lajos 16 P, Jakab s. Sándor 20 P, Szabó Endre 16 P, Kalydy Ferenc 10 P, Jakab Vince 16 P, Jakab Pál 20 P, Szász János 5 P, Katona Ferenc 20 P, Jakab Gyuláné 10 P, Dr. Vernes István 62.32 P, Katona Endréné 5 P, Jakab j. János 10 P, Kósa Béla és neje 15 P, Jakab cz. Áron és neje 16 P, özv. Kiss Andrásné 16 P, Unitárius Egyh. Marosvásárhely 25 P, Unit. Egyk. Kadács 35.84 P, Székely Domokos Pestszentlőrinc 10 P, Bálint Ödön 50 P, Debreceni Egyk. 15.38 P, Gellért Imre 5 P, Magyar János 5 P, Pap Gábor 1 P, H. Bakos Tibor 10 P, Jakab p. Gézáné 1 P, id. Katona Ferenc 16 P, özv. Katona Ferencné 8 P, Katona Pál 25 P, id. Zséder János 16 P, özv. Zséder Istvánné 10 P, Zséder György 16 P, Katona János 10 P, Klein Ferenc 10 P, Máté Zsigmond 10 P, Katona Mátyás 1 P, Szabó Endre 16 P, H. Bakos Ferenc 16 P, Jakab m. Gyula 15 P, Bedő Béla 10 P, Kissolyosi Unit. Egyhk. 25.16 P, Nagyajtai Unit. Egyhk. 55.16 P, Jakab Valéria 25 P, Tar János 16 P, Jakab s. Sándor 16 P, Kerekes Károlyné 20 P, Kiss Károly 20 P, Onodi Dezső 15 P, Bakos Bertalan 5 P, Jakab tm. János 16 P, Kósa János 8 P, Ajtai Mihály 16 P, Czine László 10 P, Simó Attila 100 P, Jakab Ernő és Valéria 100 P.

A fenti adományokért ez úton mond hálás köszönetet és kér további testvéri támogatást
az Egyházközség Vezetősége.

Új esztendő napján az ünnepélyes templomozás után a hívek nagyszámú küldöttsége jelent meg a püspöki irodában, hogy ott az egyházi Elnökséget üdvözölve, az egész Unitárius Egyháznak boldog új esztendőt kívánjon. Dr. Kiss Elek egyházi főjegyző mondott mélyenjáró és nagyhatású beszédet, melynek során üdvözölte Főtisztelendő urat és főgondnok urat. Üdvözlésére mindketten válaszként a közös unitárius munkára és fokozott tevékenységre hívták fel a figyelmet annál is inkább, mert ez az esztendő egyik legmegpróbáltatásosabb háborús esztendő lesz.

Az egyházi Vezetőség, Főtisztelendő püspök úr, főgondnok úr és egyházi titkár, december hónap első felében Budapesten a Vallás és Közoktatásügyi Minisztériumban, Földmívelésügyi Minisztériumban s más hivatalos helyeken egyházi kérdésekben jártak el. Útjuk nagymértékben eredményes volt. Különösen biztató a Földmívelésügyi miniszter úr ígérete, melynek alapján föld-, erdő- és szőlőbirtokot remél Egyházunk.

A Lelkészszövetség vezetősége Kiküldött Bizottság tagjaival Főtisztelendő püspök úr vezetésével kihallgatáson volt Szinyei Merse Jenő miniszter úrnál, a pénzügyminiszternél és Pataki államtitkár úrnál. Lelkészek, nyugdíjasok és teológiai tanárok fizetés-ügyében, illetve segély-ügyében jártak el. A beadott három irányú memorandumot Minisztériumban tanulmányozni fogják s bizonyára orvosolni fogják a felsorolt panaszoknak legalább egy részét. Különösen a nyugdíjasok ügye olyan, amit az új esztendőben megoldanak.

Dr. Kiss Elek egyházi főjegyző debreceni missziós útja alkalmával megfélelő erdőhatóságoknál járt el s kérte illetékeseket, hogy a hatáskörükbe tartozó szörvány egyházközségeinknek erdőbirtokot juttassanak.

Nyolcezer pengőt meghaladó összeget gyűjtött össze *Nőszövetségünk* az ünnepek előtt, hogy azzal boldog Karácsonyt várasszon sok fiatal és álmódó kicsi unitárius szívbe. Gazdag angyaljárás volt ennek alapján az elemi iskolások kedves karácsonyi délutánján, de az Irisz-telepen, az iparos tanulók és menekült tanulók ünnepi estjén is. Az egyházi munkából ezt a részt választják ok, melyet úgy senki más elvégezni nem tudna... Aldozaos szép munka volt ez a karácsonyi munka.

Püspök úr a vizsgálószerk tagjaival a laborfalvi templomunk előtt. Innen Berde Móza szülőházához vonult a gyülekezet.

A nagyváradi naplajok hosszú cikkekben méltatták ottani egyházközségünk nagyszerű kultúrünnepeit, melyet dec. 19-én a Magyar Házban tartottak. Az ünnepélyen Lőrinczy Géza nagybányai lelkészünk: „Miért szakadt reánk Trianon” címen nagyhatású előadást tartott. Köntés Béláné tiszteletes asszony egyházi éneket adott elő saját orgonakiséréte mellett. Egy unitárius növendék szaválata után K. Kiss Károly bihari lelkészünk „Magyar nevek a Bibliában” címmel tartott igen érdekes és lebilincselő előadást. Köntés Béla lelkész éneklőfűrészen eredeti ősi zsoltárokat és egy régi magyar dalt adott elő, Barabás Erzsébet harmónium kíséréte mellett. Ugyancsak ő zárta be a nagyszerű ünnepélyt. Hangsúlyozta, hogy unitárius misszióknak ismeri a magyar lelki egység megteremtését.

EGYESEKRŐL

Komjászegi Géza kolozsi lelkészünk hosszabb ideig feküdt a Klinikán. Már ott-hon van s családja körében építi egészségét. Teljes felgyógyulást kívánunk neki.

Dr. Szathmári Miklós szindi lelkészünk, mint politikai üldözött a román határt átlépte.

Nyitrai Mózeseknek, a lupényi lelkészi családnak, értesülésünk szerint ikrei (fiú és leány) születtek. A népesedő családnak ezuton kívánunk boldog új esztendőt.

Tövissy József gazdasági felügyelő atyánkfia feleségül vette Gál Erzsébetet, dr. Gál Kelemen f. ü. gondnok úr kedves leányát. Ifjakat Főtisztelendő püspök úr eskette meg. Isten áldását kérjük frigyükre.

Ferenczi Mózes „Hangya” körzetvezető afia, marosvásárhelyi lakos és Bálint Anna december hó 26-án Csíktapolcán tartották esküvőjüket. Az egyházi esketést Ürmösy Gyula sepsiszentgyörgyi lelkész végezte. — Az ifjú párnak gratulálunk és családi életükre a mi egy Istenünk áldását kérjük.

Hadházi Sándor nyugalomba vonulása után az Egyháznál a pénztári teendőket *Szathmári Julia* látja el, ki már majdnem három évtizede teljesített számvevőségi szolgálatot. Új beosztásában köszöntjük s életére Isten áldását kérjük.

Abásfalván december 19-én köszöntött be az új lelkész, Lőrinczy János, ki bordosi örhélyét cserélte fel e díszes állással. Szép fogadtatásban, szép ünnepségben volt része. Beköszöntő beszéde szívből-szívhöz szólott. Az üdvözlők közül többen megemlékeztek a lelkész édesapjáról, kinek ékes pályafutása a legáldottabb kezeség és biztatás az új lelkész számára. Munkás élettársával együtt leljen sok örömet az új barázdában. S a gyülekezet pedig, mely annyi szép alkotással jeleskedett a közelmúltban is, legyen méltó tovább is régi híréhez.

KÖNYVEKRŐL

Kiss Sándor: Dr. Martineau. Életrajz és beszédek. Kiadja az Unitárius Iratterjesztő. Martineau Jakabnak a legnagyobb angol unitárius hitszónoknak és filozófusnak gondolataiból szép izelítőt ad Kiss Sándor, midőn híres munkájából: „Törekvések a Keresztény Életre” egy csokorra való, szépen kiválogatott beszédet lefordít. Örömmel olvastuk ezeket a beszédeket, mert minden sorukban a tiszta unitárius szellem visszatükröződését találtuk meg. Tanítanak, gyönyörködtenek, gondolatokat ébresztenek s bennük a mély vallásos érzés az ész boncoló erejével társul. Martineau irálya nem könnyű: hosszú cicerói mondatok, egyéni nyelvezete még eredetiben is nehéz, figyelmes olvasást kívánnak, fordítása pedig épen nagy tudást és munkát követel. A fordító szerénységében úgy véli, hogy Martineau művészi stílusa nálánál méltóbb tolmácsolót kíván, mi mégis úgy érezzük, feladatát kellően elvégezte és fordítása szép is, magyaros is.

Dávid Ferenc értékezése a kettős istenségről. De Dualitate. Fordította: *Márkos Albert* ny. gimn. tanár.

Régi óhaj, hogy Dávid Ferenc munkái a könyvtárak polcairól előkerüljenek az érdeklődők szemei elébe, hogy a közönség olvashassa s ezért fontos, hogy a latin nyelven írt munkák jó magyar fordításban megjelenjenek. A Lelkészszövetség jó szolgálatot tett azzal, hogy Márkos Albert tanár kitünő fordításában kiadta e kis művet.

E mű Dávid Ferenc hittani álláspontját mutatja be a Blandrata és Socinus felfogásával szemben. A jelentősége abban van, hogy ebben egyházunk alapítója tiszta unitarizmus határozottan megtalálható. Ara 2.50 P. Megrendelhető az Iratterjesztő utján.

Orbán János: Székelykeresztúr története.

Alapos nekikészültség és a székelység iránti buzgó meleg szeretet gyümölcse ez a 400 oldalas könyv. A kis város keletkezése, politikai és vallási küzdelmei, egy szóval története egészen a mai napig, a forrásmunkák hozzáértő tanulmányozása nyomán, eleven színben jelenik meg az olvasó előtt. Minket, unitáriusokat, külön is érdekel ez a lelkiismeretes munka, mert küzdelmes multunk, ottvaló intézményeink, nagy rokonszenvvel vannak tárgyalva benne. S amellet oly ritka tárgyilagossággal, aminőt más felekezetű egyházi férfiútól alig várhatnánk. Aki azonban ismeri Orbán Jánosnak egy emberöltőn át Keresztúron folytatott áldásos, pártatlan munkásságát, azt nem lepi meg vallási elfogulatlansága. Sem az az izzó fajszeretet, mely minden sorából az olvasó felé sugárzik. Különösen az idegen megszállás alatt átvészelt napok vannak drámai erővel megrajzolva. Különben a könyv majd minden lapja elárulja, hogy írója lelkes, gyakorlott mestere a tollnak. Mindenesetre nagy elismerés illeti az író buzgó fáradozásáért, de nem csekély az érdeme azoknak is, akik áldozatkészégükkel a mű megjelenését lehetővé tették.

A könyvet a kolozsvári *Minerva* adta ki olyan előkelő, díszes formában, hogy az bármelyik budapesti cégnek is becsületére válnék. Melegen ajánljuk olvasóink szíves figyelmébe. M. A.

NEMZETGAZDASÁGI MUNKA

A hősi halált halt vitéz nagybányai Horthy István kormányzóhelyettes úr nevét viselő diákkaptár-mozgalom a székelykereszturi gimnázium tanuló ifjúsága körében is lelkes követőkre talált. Molnár István D. K. felügyelő-tanár vezetésével az elmúlt iskolai évben tanulóink bizonyították, hogy a székely ifjúság is alkalmas a gazdasági élet minden vonalán a térhódításra. Az ifjú évek szinte játékként végzett munkája közben lassan felkészülnek nemzetgazdasági életünk jövőbeni feladatainak megoldására és a most nagyrészt idegen fajuaknak kezében lévő gazdasági irányítás átvételére.

Az 1942/43. isk. év munkaeredménye a következő volt:

Bevétel:

Bérmunkából	— — — —	3516.17 P
Gyűjtőmunkából	— — — —	707.91 „
Termelőmunkából	— — — —	347.70 „
Vállalkozó és ügynöki munkából	— — — —	5381.77 ..

Összesen: 9955.55 P.

Fenti összeg a tényleges pénzkeresetet jelenti. A végzett munka értéke azonban ennél sokkal nagyobb, mert a diákkaptárosok legnagyobb része földműves szülők gyermeke lévén, az egész nyári szünetét szülei gazdaságában segítkezéssel töltötte el. Voltak akik az útépitésnél szülei lovaival fuvaroztak. Mások az útépitésnél segítkeztek s néhány tag a katonai terepfelméréseknél mint cövekelő volt alkalmazva. Az iparos szülők diákkaptáros gyermekei szintén szülei szakmájában segítkeztek.

Az elmúlt iskolai év folyamán több részvénytársaság is működött: így az „Ehségcsilapító Rt. tizoraival látta el a növénydekeket, *Sepriükötő Rt.* a gazdasági iskola seprücirok anyagát vásárolta meg és dolgozta fel és a „*Bélyeggyűjtő Rt.*“ Újonnan alakult részvénytársaságok a következők: „*Játékkészítő Rt.*“ és a lányok által alakított „*Kézimunka Rt.*“, ahol gyöngyfüzessel és különböző kézimunkák előállításával foglalkoznak. Két *tanfolyamot* is rendeztek: a kukoricalapít feldolgozó szotyorkötő tanfolyamot, valamint a szalmát felhasználó „szalmakalap“-kötő tanfolyamot.

A diákkaptár közös vagyona jelenleg: 1378.36 Pengő.

Erdő János irányításában működő unitárius leányok munkaközössége decemberben szép ünnepség keretében számolt be a nyári árkosi munkatáborban végzett munkáról. A képen vasvillával ismerkedő lányok láthatók.

„Remény“ címen a Kriza Önképzőkör régi folyóiratát a mai ifjúság gazdag tartalommal és igen izléses kivitelezéssel újra elindította. Az egész élvezetes és kedves olvasnivaló hű tükre annak a tiszta magyar szellemnek, melyet ezen intézetünk minden időben ápol és munkált. Megtudjuk ebből a kis ujságból, hogy az ifjúság célja az önképzésen túl az, hogy „hazánk és nemzetünk szolgálata“ álljon munkája teljes erejével. Öszinte, komoly tanácsokkal szolgál a magyar nyelv tisztasága felett való hűség és örködésre, de utolsó oldaláról ezt is elolvassuk, hogy „Horthy Miklós Kormányzó urunk és hitvese első kolozsvári látogatásuk alkalmával a kollégiumunk cserkészotthonában lévő és a cserkész-csoportunk tulajdonát képező két karoszekben ülve vettek részt a főtéren rendezett ünnepségen“.

BUDAPESTI HIREK

November 28-án a János Zsigmond cserkészcsapat a Perczelné Kozma Flóra leányegylettel együtt kedves műsoros, vidám délutánt rendeztek. Az öreg cserkészek közül néhányan tréfás jelenetekben igen gazdag számokkal szórakoztatták a jelenlévőket. Bemutatták a bolsevista kínzó kamrát, a Hungária-park egyes jellegzetes mókáit, majd nagy moziszinészeket utánoztak.

Dec. 19-én teaestélyt rendeztek a cserkészek, melynek keretén belül felavatták gramofon rádiójukat. Szent-Iványi Sándor lelkész buzdító szavakkal szólt az egyházközség reménységeihez, kiket kötelességeikre figyelmeztetett. Az öregcserkészek ezúttal is ügyesen szórakoztatták a jelenlévőket, majd táncolt az ifjúság.

A különböző társadalmi megmozdulások rendjén összegyűlt pénzből dec. 22-én délután gazdag ajándékok kerültek kiosztásra. A Nőszövetség személyesen adta át a szegényeknek a karácsonyi segítséget. Áldásos, szép munka volt ez. Ez alkalommal is a cserkészek szórakoztatták az egybegyűlteket.

Kolozsvári elemi népiskolának Mikulás-napi és karácsonyi ünnepségei kedvesek voltak. Kár, hogy előbbi ünnepélyen nem értünk az Ifjúsági Egylet helyiségében.

A kolozsvári unitárius cserkészek is teadélutánnal egybekötött bensőséges karácsonyfa ünnepélyt tartottak dec. 18-án. Az ünnepélyen, melynek karácsonyi hangulatát az elhangzott imák, énekek, szavaltatok adták, a kollégium menekült tanulóit látták vendégül.

Az unitárius egyházi vezetők és a Székely Társaság kiküldöttjei jelenlétében mintegy 100 iparos tanuló részvételével dec. 23-án tartotta meg iparos tanoncotthonunk karácsonyfa ünnepélyét, ének és Székely Gyula lelkész emelkedett imája után az iparos tanuló fiúk és leányok karácsonyi hangulatot keltő verseket szavaltak. Dr. Gelei József főgondnok „Az ácsmester sarja a világtörténelemben“ címen tartott érdekes előadást. Az ünnepély legmeghatóbb része Rác Miklós szárnyraeresztése volt, aki mint az otthon első felszabadult tanulója elbúcsuzott az intézettől. Izsák Vilmos búcsuzató beszédéből és a tanuló szavaiból ismét világossá vált, milyen fontos szerepe van nemzeti életünkben a rendszerezett iparos-tanuló nevelésnek. Díszes emléklapot és az Egyháztól 50 P.-t, a püspök úrtól értékes könyvet kapott annak emlékeztetésére, hogy később se feledkezék meg a Berde Bizottság segítségéről s Isten után, majd egykor ő is ott szerepeljen azok névsorában, kik az ipari pályára készülöket támogatják. Ezután énekek és tréfás szavaltatok között minden tanuló szeretetsomagot és a nemes lelkek adakozásából, 2840 pengő értékben, a rászorultak cipőt, ruhát és fehéreneműt kaptak. A szép ünnepélyt dr. Bodor András tanár zárta be.

Az épülő háromtanerős nyárádgálfalvi iskolánk.

Teológiai Akadémiánk febr. 13—27. között ismét megrendezi a *Népfőiskolai Tanfolyamot*.

A sepsiszentgyörgyi unitárius egyházközség a középiskolai unitárius tanulók közreműködésével szépen sikerült *Berde-émlékünnepélyt* tartott. Berde Mózes élete történetét Barabás Dezső VIII. oszt. tanuló ismertette, — nagy jövővel emlékének ápolása szent kötelesség. Példájuk nemes cselekedetekre buzdít.

Ő R S É G V Á L T Á S

Killyéni Imre helyett, aki éveken át pontosan, vagy éppen pedánsan látta el keresztúri iskolánk igazgatását s akinek munkájára hálásan gondol vissza az Unitárius Egyház — Péter Lajos január elsején átvette az igazgatást. Ugyanakkor az eddigi titkár — Keul Magda — helyett az előjáróság Lőrinczi László vallásnővér alkalmazta. Lőrinczi néhány év alatt egész egyházi nevelés ügyünknek, de különösen népi gimnáziumunk életének jelentős tényezője s mint ilyen új beosztásában építő, jó munkát fog végezni. — A konviktus gondnoki teendőit Péterffy Gyula tanár vette át, aki gondos és gazdasági érzékkel megáldott elődje példáját követve gyümölcsötletni tudja majd a szövetkezeti munkában szerzett eddigi tapasztalatait.

Tóth Katalin tanárnőt az E. K. Tanács ezen intézetünkénél alkalmazta. Benne új, lelkes munkást kapott a polgári iskolával kiszélesedő munkakörben feladatot vállaló intézet. Köszöntjük új munkahelyén.

A KIRÁLY KARDJA

IRTA: GYALLAY DOMOKOS

Tizenhat december havában óriási hó lepte be Galicia mezőit. A fronton megszűnt a harc, a jó Isten egy kis nyugvást engedett az ő meghajszolt gyermekeinek.

A tisztek nagy részét a front mögé vezényelték külféle tanfolyamokra.

Mi, egy gránátdobó tanfolyam résztvevői, Mikolajow városka mellett nagy deszkabarakkokban kaptunk szállást. Itt, az étkező hosszú asztalánál, ünnepeltük meg tizenhat karácsonyanak szent estjét.

Vacsora után elüldögéltünk a tábori gyertyák világánál. Elegyesen folyt a szó: volt ott német, magyar, román, cseh, lengyel, olasz, horvát. Vegyes társaság volt a mi hadtestünk, minden szerzetből volt benne, mint a Noé bárkájában.

Egyszer, a beszélgetés javafolyásán, bejön a konyhából a magyar szakács s azt súgja nekem, hogy fáradjak ki az udvarra, valami magyar katonák akarnak velem beszélni. Kilépek az ajtón s hát uramfia, mit látnak szemeim?

Egy betlehemes csapatot!

Volt ott minden, ami betlehemes játéknál a Székelyföldön lenni szokott: király, huszár, angyal, juhász, csillagforgató, mindenik illő öltözetben.

— Hát ti ki népei vagytok s mi jóban fáradotok? — kérdeztem tőlük atyafiságos indulattal.

— Főhadnagy úrnak Kесе Boldizsár huszonnégyes honvéd, mostan pedig eme betlehemes népek királya, alázatosan jelentem: egy kis karácsonyi tisztességet tenénk a tiszt urak előtt, ha befogadnának...

— Hm, királyatyám, egy kis baj van! — vettem tréfás néven a Kесе Boldizsár ajánlatát. — Sokféle nemzet van odabent, nem tudom, hogy inyükre esnék-e a ti becsületes fáradozásotok...

— Főhadnagy úrnak Kесе Boldizsár betlehemes király alázatosan jelentem, éppen errevaló nézt fárasztottuk ki, mint székely vérünket. Legyen szíves, tudja meg, hogy bátorzkodhatunk-e a kicsi Jézussal...

— No, jól van, várjatok, szót teszek odabent...

Először az őrnaggal, egy horvátba oltott némettel beszéltem. Elmagyaráztam neki, hogy mi az a betlehemes játék.

— Sohasem láttam affélet! — csodálkozott az őrnagy.

— Eppen azért, ha megengedné...

— Lássuk, hadd jöjjenek! Urak — kiáltotta németül a tiszteknek —, valami érdekes karácsonyi népszokást fogunk látni, fogadjátok illő komolysággal.

Intet nekem, hogy szabad a bejövétel, én pedig kisiettem és elmondottam az örömhírt Krisztus urunk hírnökeinek.

Először — a többiektől különszakadva — Kесе Boldizsár, a király lépett be. Korona volt a fején, abroncsokból készült, színes, aranyos korona. A nyakában hosszú lánc aranyos papirosból, a lánc végén csillagos érdemrend, a királyi méltóság jelvénye. Maga a király szemmel láthatóan leghüszkébb volt kardjára. Vadonatúj tiszti kard volt ez, ragyogó aranybojttal. Bizonyosan valamelyik újdonsült hadnagy adta kölcsön az ünnepi alkalomra. Kесе Boldizsár hármastisztelgést vágott ki vele az őrnagy előtt. Alkalmasint így kívánta a reglama a betlehemes király részéről.

De a köszöntő is szép volt ám, amit a király a vendéglátó gazdához és háziasszonyhoz intézett. Csupán két

baj volt vele: egyik az, hogy híre-hamva sem volt háziasszonynak, a másik meg az, hogy a hallgatóság kilencven százaléka egy kukkot sem értett belőle.

Villant a királyi kard és a nép is bejött és elkezdődött Krisztus urunk születésének színjátéka. Meg kell adni, hogy az idegen nemzetek is nagyon gyönyörködtek a játékban. Tetszettek nekik a szép karácsonyi énekek, meg a csillagforgató káprázatos fényjátéka. Közérthetőségük révén a juhász kurjantásai sem tévesztették el hatásukat.

Tapok s éljenzések hangzottak el minden oldalról a játék végén. Az őrnagy megkért, hogy kalauzoljam a földieimet a barakknak egy másik osztályába és adassak nekik mindazon javakból, amiket vacsoránkból másnapra félretettünk. A parancsot hűségesen teljesítettem és Krisztus urunk művészeit étellel, itallal bőségesen elláttam. Buzgó szolgálataimért a vendégség végén Kесе Boldizsár részéről többszörös királyi köszönetet kaptam. Bizonyosan medáliát adott volna, ha ott lett volna tarso lyában.

Boldog felvirradást kívántunk egymásnak és ezeknek utána Betlehem népei jeles, szószóló királyuk vezetése alatt a csillagok szikrázó fényénél elkövetkeztek Mikolajow városa felé, ahol Isten karácsonyi kvártélyt rendelt számukra az ezerkilencszáztizenhatodik esztendőre.

Másnap délelőtt, úgymint karácsony elsőnapján, sürgős dolgom akadt Mikolajowban, a csoportparancsnokság irodájában. Úgy irányoztam utamat, hogy még a kihallgatások előtt beszélni tudjak az adjutánsal.

Sietve mentem végig a főutcán. Hát, amint elhaladok a mellett a ház mellett, amelyben az őrszoba volt, hallom, hogy valaki nagy fennszóval kiált utánam.

— Főhadnagy úr, főhadnagy úr... tessék megállani!

Honnan jön a hang? Néztem jobbra, néztem balra, végre felfedeztem, hogy az őrszoba mellett lévő heysiség kis ablakából egy kar integet felém.

— Tessék ide fáradni egy szóra! — hangzott felém a kis ablakból.

... Kedvetlenül fordultam vissza. A kisablakos heyliség ugyanis a helyőrség fogháza volt s már hiába: az ember nem szívesen tart közösséget bezárt emberekkel.

— Kicsoda maga? — kérdeztem a házhoz közeledve.

A kar behúzódtott s egy szomorú arc jelent meg a kis ablakban.

— Nem tetszik rám ismereni? Én vagyok Kесе Boldizsár, a betlehemesek királya. Az este találkoztunk...

— Né, né, királyatyám! Hát hogy került dutyiba?

— Az idegen nemzet záratott be! — keseredett el a király arca. — Alezredes úr Leckes kicsértetett be az őrséggel...

— Mi volt a vétség?

— Bíz az, kérem, szóról-szóra így történt. Ma reggel a városban is betlehemet jártunk a népemmel. Jó szívvel láttak a civil keresztények, vígan róttuk utcahosszat a házakat. Hát, amint kilépek egymagamban az egyik ház kapuján, csak élem toppan Leckes alezredes úr és szörnyen rám mereszi azt a zöld cseh szemét. — Mit csinál maga? Kicsoda van maga ebben az öltözet? — Megfeleltem neki: Alezredes úrnak Kесе Boldizsár huszonnégyes honvéd alázatosan jelentem: én a király vagyok! Mondani akarom tovább is a betlehemjárásról, de

ménkö módon csattogni kezd a cseh: — Maga nem van egy király, maga van egy bolond! Hej, Wache... futólépés! Ez az ember megbolondulta magát, fogdába bezárni!... No, hallott ilyet, főhadnagy úr! Segítsen rajtam, tegyen szót értem... nem vagyok én bolond...

Királyt a fogságból kiszabadítani... hát ez igazán szép feladat!

— No várjon, megpróbálom! — intettem biztatón Kесе Boldizsárnak.

A parancsnokságra siettem. A magam dolgát hamarosan elintéztem Müller adjutánsal, aztán a Kесе Boldizsár ügyét tettem szóvá.

— Tudsz-e róla, kérlek, hogy az alezredes úr ma reggel bezárattott egy honvédet? — kérdeztem az osztrák bajtárstól.

— Tudok.

— Azt is tudod, hogy miért záratta be?

— Tudom. Az illető megzavarodott, nagyzási hó-bortba esett, királynak képzeli magát. Papiros koronát tett a fejére, csillagokat akasztott a nyakába, kardot kötött az oldalára... Intézkedni fogunk a dolgában...

— Mit akartok vele?

— Elővezettetjük és megvizsgálattjuk az elmeállapotát... Jó, hogy szóvá tetted, értesítenem kell a doktort.

— Barátom, ne értesítsd! — mondtam a németnek komor hangon. — Itt egy nagy félreértés történt, amit legjobb lesz suba alatt elsimítani. Nálunk, magyaroknál szokásban van, hogy falusi emberek így karácsonyban eljátsszák Jézus születésének történetét. A játékban sokféle szerep van: a bezárt honvéd a király szerepét játszta. Tehát szó sincs róla, hogy megbolondult volna...

— Donnerwetter... igazán így áll a dolog? — megsértett nagy szemet az adjutáns.

— Bizony így van. A szóbanforgó karácsonyi játék nagyon komoly vallásos szertartás nálunk, a bezárás tehát vallás sérelem!... Hiszen, ha ez az eset belekerül a magyar újságokba...

— Az újságokba?... — riadozott az emberem.

— Bizony, az újságokba! Úgy tudom, hogy az új menetszázadokkal több újságíró jött ki... hiszen, ha megszimatozza valamelyik... Sőt a parlamentben is szóvá tehetik...

— Donnerwetter! Donnerwetter! Ez aztán ostoba eset! — hüledezett a német. — Most aztán mit csináljunk?

— Legjobb lesz, ha azonnal kibocsájtjátok a honvédet a fogságból. Amíg nem terjed nagy híre...

Az adjutáns vakarta a tarkóját, térült-fordult az irodában.

— Kérlek... kibocsátani, azt nem lehet minden megokolás nélkül... Mégis... nem lehet azt bevallani, hogy az alezredes úr akkora baklövést követett el. Valami büntetést mégis csak ki kell találnunk.

— Am lássátok! — mondtam hidegen. — En meg tettem a kötelességemet...

Elbúcsúztam a tusakodó embertől. Gondoltam: éppen eléggé begyújtottam nekik, majd csak kisütnek valamit.

Nos hát, ki is sütöttek.

Az esti csoportparancsban a büntetések rovatában a következő pont állott:

„Megtörtént az a felháborító eset, hogy legénységi állományban lévő ember tisztí kardot kötött fel s avval kószált az utcán. A csoportparancsnok harminenapi szobafogsággal bünteti Nagy Andor huszonnégyes honvédhadnagyot, amiért kardját Kесе Boldizsár közhonvédnek átengedte.“

VISSZAEMLEKEZÉS

Egy szép júliusi délután kimentem a kertbe. Lefeküdtem a fűbe. Élettel teljes volt minden körülöttem. A zöld fű és falomb, virágok, pirosló ribizlik a bokrokon, meggyek a fákon. A fák levelei közt besugárzó napfény csodásan világított meg mindent. Örvendtem mindennek, ami körülöttem volt. Boldognak éreztem magamat...

Kissé. vádolni is kezdtem magamat azért, hogy most, amikor háború van, én boldog vagyok. Vizsgálni kezdtem, hogy lehet ez? Rájöttem, hogy boldogságomat a nagy természetben meglátott élet, szépség és bölcsesség idézte elő. Ez szabadtotta fel lelkemet kis ideig a háború nyomása alól.

Először a hála érzése és gondolata áradt keresztül rajtam Teremtőnk iránt, ki megáldotta az emberiséget a gyönyörű nyárral, a forrón világító nappal és minden más nagy szépséggel és bölcseséggel, ami a nagy természetben van. Aztán elmélkedni kezdtem az ember csodálatos képességein, melyeken, mivel magától értetődően megvannak, nem igen szoktunk gondolkodni. A látás, hallás, szaglás, ízlés és tapintás szerveivel fel tudjuk fogni a fizikai világot. Érzéseink és gondolkodásunk már rejtettebb képességek, magasabb célt is szolgálnak. *A lelki és szellemi világgal is összekötik az embert.*

En akkor, azon a júliusi délutánon egész határozottan éreztem, hogy ez így van. Eddig csak olvastam, tanultam erről. Ekkor megéreztem az összefüggést az ember és a nagy mindenség között. Megéreztem, hogy az ember mindennel rokon, ami a nagy mindenségben van, s gondolatban szeretettel átöleltem mindent és mindenkit. Megéreztem, hogy az érzés és

gondolat *elő valóság*, tehát nem mindegy, hogy gondolataink és érzéseink szeretetteljesek-e vagy gyűlölködők, sem a fizikai világra vonatkozóan, sem a magasabb világokra nézve.

E júliusi délután felemelő voltát nem akarom elfelejteni. Ezért elhatároztam, hogy foglalkozom érzéseimmel és gondolataimmal. Mert az ember mindennapi tevékenységei közben nem is veszi észre, hogy érzése és gondolkodása révén részese a lelki és szellemi világoknak.

Ennek az elhatározásomnak eredménye ez a kis visszaemlékezés is.

Ürmösi Józsefné.

EMLÉK

Lassan lépek a pitvaron keresztül. A görnyedező gerendák szakadt pókhálójában száz parányi nesz ül s mint pelyhes madár, puhán tátoogat.

Rég jártam itt. Símul a tarka szőnyeg, a vén küszöb kopottan hempereg, a képek kék ajakkal rámköszönnek, koccannak a befőttes üvegek.

Ó, mennyi-mennyi emlék! Messze-polcok, bársonyos birs, száraz szőlő, aszalt; a tornyos ágyon régi sárga gyolcsok hevernek s ájult levendula szag.

Mintha látnám rég-halott nagyapámat: a nyitott tűzhely padkáján mereng. Megszólítnám, de kérdő gyerekszámát ijedt kézzel szorítja le a csend.

Létay Lajos.

LAPZÁRTAKOR

Dr. Gelei József egyetemi tanár, főgondnokunk február hónapban meghívásra Bécsben fog előadásokat tartani. Öszintén örvendünk ez újabb szép tudományos sikernek...

Kányádon lakó, nagybárá derzsi, muzsnai hiveinket, kik szülőfalujukból elmenekültek, az elmúlt nyár folyamán: Nagy Sándor lókodi lelkész felkereste, beszervezte. Megható volt az első unitárius istentisztelet új tartózkodási helyükön: egy nő s 60 férfi volt az első istentiszteleten.) Most karácsony másodnapján úrvacsorát osztott nekik ismét gondozó lelkészü. 63-an vettek úrvacsorát.

Szentkeresztbányán több, mint 300 unitárius katona számára tartott istentiszteletet több alkalommal Kiss Jenő keményfalvi lelkészünk a protestánsok részére tartott közös istentiszteleten. Február 20-ára Kővári Jakab kénosi lelkész kapott megbízást az istentisztelet elvégzésére.

KÉPVISELŐ TANÁCSUNK elhatározta, hogy a lutheránusok épülő végvári Reményik Sándor népiskolája céljaira ösz-szes iskoláiban gyűjtést indít be.

DR. GOTHÁRD FERENCET Sepsiszentgyörgy járásbírói elnökké, DR. GYÖRGY ZSIGMONDOT Marosvásárhelyre táblabíróvá nevezték ki.

Zilahon, Csíkszeredán Buzogány Kálmán, Bánffyhungyadon, Bethlenben R. Filep Imre, Désen dr. Abrudbányai János, Besztercén dr. Kovács Lajos tartott az ünnepek alkalmával istentiszteletet és osztott úrvacsorát.

GONDOLKOZZUNK RAJTA

Hányan vagyunk, hol vagyunk?

Az 1940. augusztus 30-i bécsi döntésben meghúzott határvonal leszakította az unitáriusság egyharmadát, s ötvenhárom lelkesítő állomáshellyel rendelkező gyülekezetünk román uralom alatt maradt. E határvonalon túlról egyre árad a menekülők serege s növeli egyházunk szórványokba szakadt híveinek lélekszámát.

Az 1941. évi népszámlálás 57.912 unitárius magyart számlált össze az ország egész területén. E seregből 80 lelkesítő állást fenntartó községben és városban élt 46.741 hívünk, az összeszámlált unitáriusságnak 80,71%-a, — szórványban élt 11.171 unitárius lélek 19,29%.

Ebből a kolozsdobokai körben 6.274 lélek lakik, akik közül a 6 lelkesítő állást fenntartó helységben 4.856 unitárius él, szórványban 1.418, — 22,5%, az összes szórványban élő unitáriusok 12,6%-a.

A marosi körben 9.686 lélek lakik, akik közül 14 lelkesítő állást fenntartó helységben 7.219 unitárius él, szórványban 2.467 lélek, 25,4%, az összes szórványban élő unitáriusok 22,2%-a.

A székelykeresztúri körben 13.648 lélek lakik, akik közül 25 lelkesítő állást fenntartó helység gyülekezeti közösségében 12.392 unitárius él, szórványban 1.256 lélek, 10,1%, az összes szórványban élő unitáriusok 11,2%-a.

A székelyudvarhelyi körben és az ideiglenesen idecsatolt két felsőfehérvári gyülekezetben 13.537 lélek lakik, akik közül 19 lelkesítő állást fenntartó helység gyülekezeti közösségében 12.631 unitárius él, szórványban 906 lélek, 7,1%, az összes szórványban élő unitáriusok 8,1%-a.

A háromszéki körben 6.340 lélek lakik, akik közül 9 lelkesítő állást fenntartó helység gyülekezeti közösségben 5.289 unitárius él, szórványban 1.051 lélek, 17,7%, az összes szórványban élő unitáriusok 9,4%-a.

A duna-tiszamenti körben 8.427 lélek lakik, akik közül 7 lelkesítő állást fenntartó helység gyülekezeti közösségében 4.354 unitárius él, szórványban 4.073 lélek, 48,3%, az összes szórványban élő unitáriusok 36,4 százaléka.

E rideg számok elgondolkoztató tanulságot rejtenek magukban. Az összes szórványok több, mint egyharmada a duna-tiszamenti kör területén található. S a marosi körben, mely számszerűleg a következő, e számnak már a'ig kétharmadát találjuk. A kolozsdobokai és háromszéki szórványok szétszórtságuk miatt jelentenek nagy feladatot.

Egyházunk világi papjai figyelmét, első sorban szórványokban munkálkodókat arra hívjuk fel, hogy a szórványhelyzet veszedelmet jel'ent, mert itt csurog el a egyházunk gyarapodó népfelcsesége, de adottságot is, ahol az öntudatos unitárius munka másokban érdeklődést ébreszt, s azokat, akik már évek, vagy évtizedek óta érzésben, gondolkodásban, magatartásukban lélekszerűen unitáriusok, itt indíthatja el egyházunk tábora felé.

Ferencz József.

Reményik Sándor népiskola lesz a neve a kolozsvári lutheránus egyházközség részéről felépítendő új nevelőintézetnek... Megítélésünk szerint ez lesz a legszebb emlék, amivel örökre idézni tudják a nehéz erdélyi évek izzó magyar kultójának szellemét. Mi unitáriusok szeretnénk legalább jelképesen hozzájárulni valamivel a „Templom és iskola” felejthetetlen szellemét sugározni szándékozó magyar intézmény felépítéséhez.

„Törpe kisebbség”-nek nevezi Serédi Justinián hercegprímás a hazai protestánsokat (Nemzeti Ujság 1943. dec. 13.) s azt állítja, hogy ez a kisebbség egyre jobban magához ragadja a hatalmat. Szerinte ezért „nem engedi Krisztus egyháza (?)”, hogy hívei másvallásúak istentiszteletén, vagy más vallásúak a mi istentiszteletünkön aktíve résztvegyenek. Egyházunk szigorú büntetés terhe alatt kiköti, hogy a feleknek a katolikus törvények szerint kell esküdniük, továbbá, hogy az összes születendő gyermekeknek katolikus keresztelese, katolikus vallása és nevelése állami-lag érvényes okiratban biztosítva legyen... A katolikusok csak passzíve és csupán a polgári tisztesség megadása címen lehetnek jelen más vallásúak esküvőjén, vagy temetésén, de ha'ottaikat a mi temetőnkbe eltemetni nem engedhetjük. Másvallásúakkal sem közösen, sem tőlük külön ugyanazt a zászlót meg nem szentelhetjük... Az ők céljaikra harangjainkat ugyanilyen okból meg nem húzhatjuk.”

Csodálkozom-e ezeketán valaki azon, hogy nemzetek egymás ellen harcolnak? A közös földért harcoló magyart halottaiban is el akarja választani. Nem engedi azt sem, hogy az ősi zászló mellett imádkozzon s egymás mellett maradjon a magyar... Egyet bizonyosan tudunk a nagy magyar nemzetet, a lélekben, erőben, művelődésben gazdag Magyarországot nem ez a szellem fogja megteremteni, hanem az, melyben van tiszta kereszténység és igaz magyarság...

A Bezbozsnyik (szovjetorosz Istenellenes mozgalom) hivatalos lapja érdemesnek tartotta december első hetében kiszámítani ama templomok számát, amelyekben ebben az esztendőben már nem tartanak többé éjféli misét. Becslése szerint mindeddig körülbelül 2500 temp'om pusztult el a kontinensen. Ha nem is teljesen, de annyira mégis megrongálódott valamennyi, hogy december 24-én, a tél kellős közepén már nem lehetett megnyitni kapuikat. A Bezbozsnyik hírszolgálatára örömeink adott kifejezést, s ha ehhez hozzátesszük még azt, hogy Dél-Olaszországban és Szicíliában Visinszki elvtárs megtiltotta a harangozást, mindannyiunk előtt világos lesz, mennyit változott Sztalin valláspolitikája. A kétezeröttszáz agyonbombázott templomnak Moszkvában úgy örültek, mint mi örvendtünk volna kétezeröttszáz újonnan épülőnek.

Ravasch László püspök rendkívül érdekes és figyelemreméltó cikkben számolt be a „Református Élet” oldalain a legutóbbi Bácskában tett látogatásáról. Sorra veszi a Dél-Bácskában meglátogatott egyházközségek viszonyait s végül a következő megállapításokat teszi: „A magyarok pusztá kézzel jöttek, az első telet vermekben és szármányok alatt húzták át. Maguknak kellett megszerezniük mindent a kapanyéltól a jármos jószágig. Ez ötven esztendei kesedelmet jelentett a nemzetiségek versenyében. Ezen a földön, amelyet ezer év óta Magyarországnak neveznek, mindenkinek jól ment dolga, csak a magyarnak nem s mindenki panaszkodott, csak a magyar dicsekedett balgatag önteltséggel: extra Hungariam non est vita...”

Debrecenben apáknapiját rendezett a cserkészifjúság. A cserkészmozgalom indította el a nagyszerű gondolatot, az apai eszmény előtt való hódolatot. Anyák napját minden májusban megünnepeljük mi is. Májusban, amikor a természet az anyák

lelkének megfelelő környezetet és hangulatot biztosítanak. A cserkészek egy őszi napon ünneplik az apákat, mert ez az évszak talál életükhez. Az őszi a férfi erő, az akarat, a termékeny küzdelem évszaka. Jó volna, ha október egyik vasárnapján a magyar unitárius gyülekezetek is rendeznének szerény ünnepet az édesapáknak.

Százhuszezer csángó magyar él Moldovában. Ujabbán mind többször vetődik fel a kérdés, hogy nyelvükben és műveltségükben sorvadásra ítélt testvéreinket hozzuk haza. Német Kálmán, akivel együtt a bukovinai székelyek hazatértek, s a Bácskába telepedtek, most egy hatszáz oldalos, szép kiállítású, kettőszáz színes képpel ellátott érdekes és megrázó tartalmú könyvet írt a bukovinai nehéz esztendőkről, s a hazatérésről. Úgy hiszi, hogy ez a „Sikoltó könyv” hajóhíd lesz, melyen a moldovai testvéreink is haza fognak térni. Olvasóink szíves figyelmébe ajánljuk a szép írást.

Boldog lesz-e családi életünk a háború után? Erre a kérdésre adott feleletet dr. Zsákó István kórházigazgató főorvos, egyházi tanácsosunk, egy nagy közönség előtt tartott előadásában. A háborús idők mindig alkalmasak arra, hogy kikezdjék a család békéjét és jó egyensúlyát. Ilyenkor sok családi élet szakad ketté s hosszú ideig ezerféle kísértésnek vannak kitéve a házaspárok. Szerinte kellő gondnal biztosítani lehet a családi boldogságot, de ehhez szükséges, hogy az ország vezetősége és a társadalom szorosan együttműködjék az ügy érdekében. Ha a katona ott kint a külső arcvonalon hűséggel harcol hazájáért, — önmagáért, családjáért és hazájáért harcol. Ha az itthon maradt asszony hűséggel végzi a belső arcvonalon itthoni kötelességeit — önmagáért, családjáért és hazájáért harcol. Ha ezeket képesek megvédeni, boldogságuk elmélyül és tartóssá válik.

Faragó tanfolyam Tordátfalván. A székely nép mindig szerette a fűrés-faragás mesterségét. Ősi adottsága ez a legnagyobbb'esztt maga erejére utalt népnek. A román megszállás utolsó éveiben ez a foglalkozás mintha alább hagyott volna. Péterffy Mihály tordátfalvi lelkesítő most — követésre méltó példát mutatva — összefogta egyházközségének ügyeskezű híveit s 26 résztvevővel faragó tanfolyamot létesített, ahol székelyeink újra tanulják az ősi mesterséget. A tanfolyamon gazdasági felszerelési tárgyakat, szerszámokat és háztartási használati tárgyakat készítenek.

Nyárádszentlászlói egyházközségünk dec. 6-án, bensőséges ünnep keretében ünnepelte Lőrincz Miklós énekvezér, igazgatótanítót abból az alkalomból, hogy ebben a községben harminc éve szolgálja a nevelés szent ügyét. Hívei és tanítványai melegen szeretettel, jókívánatokkal és kedves ajándékokkal halmozták el. Lőrincz Miklóst a Közlöny olvasói jól ismerik, mert írásai, de különösen versei gyakran jelentek meg lapunk hasábjain. De ismerik őt egyházunkban általában, mint példás, jó unitárius tanítót. Felekezeti tanító volt ő s a nehéz időkben is az maradt, mert unitárius lelke mindig érezte, hogy jó nemzeti szolgálatot végez ott. Kevés az, amit az Egyház a felekezeti tanító áldozatos munkájáért, fel nem becsülhető egyházépítéséért adni tud, de a vele szemben fennálló multhatatlan tartozását mélyen érzi. Ezzel az érzéssel köszöntjük a hűséges egyházi napszámost s kérjük a jó Istent, hogy még sokáig étesse őt.

Kedves Barátom!

Örömmel olvastam leveledet, melyet néhány egyházi kérdés tárgyalásával számomra igazán élvezetessé tettél. Így válaszolok ezuttal. Jó ha mások is olvassák. Néked, mint egyházi tanácsosnak igazad van, hogy a kolozsvári egyházközségi élet egyetemes egyházi ügy s mindent meg kellene tenni, hogy innen Dávid Ferenc városából éltető fény áradjon szerte unitárius tartományainkra. Nem hiszem, hogy az adóügy kérdése további kellemetenségekre adna okot. Szerintem igaza volt a fellebbezőknek, de feltétlenül igaza volt az egyházközségnek is. Úgy látszik most rendes bevallási ívek alapján adókitetést fognak csinálni. Abba tökéletesen igazat adok Neked, hogy a templom külső kinézése botrányos. Amikor esős, szeles idő van életveszélyes mellette járni, mert a vakolat nagy darabokban hull a járdára. Nemrégén a főtér sarkán halottam egy párbeszéd foszlányból az alábbi szavakat: „melyik az az unitárius templom? kérdezte egy hölgy — „az ott amelyiket el kell kerülni“ — felelte egy férfi. Ugyanis esős időben korlátot kötelesek elé tenni, hogy a járókelőket figyelmeztessék a veszélyre... Azt nem tudtam, hogy Karácsonykor Te itt vettél úrvacsorát. Én másfelé jártam akkor. Igen! sokan mondták, hogy a nagy közönség rendszertelen felvonulása sok visszaságot idézett elő az úrvacsora osztásban. Úgy hallottam, hogy ezeknek a kérdéseknek rendezésére már javaslat fekszik az egyházközség asztalán. Nyugodj meg minden elrendeződik.

A „Nagy homorodmenti Társaságról“ nekem is nagy véleményem van. Igazán szép munkát végeztek a sorozatos ünnepekkel és előadásokkal. Szép lehetett a legutóbbi daróczi gyűlés is, melyen dr. Mikó képviselő atyánkfia is értékes előadást tartott. Többször olvasom, hogy környékbeli lelkészeink is tevékenyen kapcsolódnak be ebbe a munkába... Csak az fáj, hogy ugyanez a Kör a valamikor olyan virágzóan élő Dávid Ferenc Egyletet teljesen elsorvasztotta s érté-

kes embereink energiájukat nem unitárius szervezetben használják fel.

Ha már az udvarhelyi körnél vagyunk megírom neked, hogy sok jót hallottam udvarhelyi unitárius törekvésekről. A város központi fekvésű s jelentős egyházi szempontból. Nem is tudom, hogy tudnak leányotthon kérdéssel és polgári iskolai kérdéssel foglalkozni ott. Különösen nem értem, hogy bírja a lelkész, aki 18 szórványban látogat s 200-nál több iskolást tanít vallásra? Ha valahová, ide bizonyára égetően szükséges a második lelkész. Azért írom Neked, hogy a magad részéről is támogasd ezt a dolgot, mert a halogatásból mérhetetlen unitárius károk származhatnak.

Ha vannak még észrevételeid, kérések, írd meg azokat s ne vedd rossz néven, mindig itt fogok válaszolni azokra.

Atyafiságos szeretettel köszönt
— is —

KÜLÖNFÉLÉK

József Dezső: A nyikómenti gyermek magakészítette játékszerei. Külön lenyomat az Erdélyi Múzeum 1943. 3—4. számából a Székely Nemzeti Múzeum kiadvány sorozatában. Már az általános tájékoztató is jelzi, hogy szerző 19 oldalas dolgozatával élénken foglalkoztatja a tudományos szakkörök érdeklődését. Firtosváralja gyermekének magakészítette játékszereiről ír. A néprajzi adatgyűjtés olyan részletét ismerteti, amelyre eddig alig tért ki ez a tudomány. Tárgyismerete és szeretete, pompás stílusa, valamint művésziesen szemléltető rajzai tanulságos és élvezetes olvasmánnyá teszik a dolgozatot. József Dezső tanár afia nemes példája követésre méltó.

A Pester Lloyd 1943. nov. 4-i számában így ír Benczédi Sándor szobrásznak a pesti Műbarát csarnokában kiállított műveiről.

Ez a fiatal szobrász, ki most első ízben mutatkozik be a pesti nyilvánosság előtt, székely születésű. Innen van az ő plasztikus arcábrázolásainak sötét, földszerű mélysége. Van köztük egy pár megkapó ábrázolás. E zsánerszerű eredeti ábrázolások élethűek és beszédesek. Van jelentősége annak, hogy Benczédi a maga szögletes kő- és fatömbjeit s finoman tagolt terrakotta alakjait a fazekasok ismert falujában, Korondon alkotta. Mindenesetre olyan ember ő, akire azt mondjuk: legény a talpán.

Nyugtázás. Az Egylet pénztárába 1943. dec. 1-től, 1944. jan. 10-ig az alábbi díjakat fizették be: I. Alapító díjba: Tamás Béla 20 P, Guráth Béláné 50 P, Kolozsvár, Szentiványi Sándor Bpest 50 P, Major Pál, Szilágyosmlyó 10 P, dr. Gálffy Zoltán, Naszód 50 P, Simén Dániel Kolozsvár, 16.67 P. II. Tagsági díjba: Dánér Istvánné 1940—43, Bede Erzsébet 1940—43, Balázs János 1943-ra, Egyházközség 1943-ra, Késmárky Miklós 1943-ra, Barót, Máthé Sándor Olasztelek 1940-43-ra, Kolozsvári tagok: Kriza Gyula, ifj. Hadházy Sándor, Bálint Domokos 1938—43-ra, Ajtai József 1943-ra, Boldis Jánosné 1943-ra, Orbai Dénesné 1940—43, Suchy Jánosné 1943-ra, dr. Jeger Kálmánné 1942—43-ra, Kiss Dénes 1940—43-ra, Veress Béla 1942—43-ra, dr. Balogh József 1943-ra, Pungucz Károly 1941—43-ra, Lászlóczy Gyula 1940—43-ra, Katona Márton 1942, Fálffy Sándor 1944-re, Pobatka Lőrincz 1944-re, Tiboldy Mihály Marosvásárhely 1943-ra, Pereki Béla Nagybánya 1943-ra, Györke Dénes Beszterce 1943—44-re, Kiss András Sepsikőröspatak 1944-re, Zsakó Gyula Enlaka 1942—43-ra, Gál Lajos Marosvásárhely 1941—43-ra, Gönczy Sámuel Nagyvárad 1942—44-re, Sófalvi Domokos 1941—44-re, Major Domokos 1943-ra Csekefalva, Almási Gyula Alsófüld 1944-re, Egyházközség 1936—44-re, Szathmári Géza Nagysolymos 1941—42-re. III. Előfizetési díjba: Szigethi Zoltán Marosvásárhely 1944-re, Balogh Árpádné, Szentkovics Béláné Magyarlóna 1944-re, Kelemen Árpád Székelykál 1944-re, Farkas Zsigmond Alsófernezeley 1943—44-re, Nyitrai András Tata 1940—43-ra, Atyim József Rózsa-szentmárton 1944-re, Egyházközség Nyárádszentlászló 1936—43-ra, Adámossy Gábor Pécs 1944-re, Bálint Simon Firtosváralja 1940—43-ra, Szoboszlai Katalin Csókfalva 1941—43-ra, Budapesti előfizetők: Szőke Mária 1942—43-ra, Blaschnek Béla 1943, dr. Csiki Gábor 1940—43-ra. Egyházközség Füzesgyarmat 1936—43-ra. Kolozsvár, 1944. jan. 10.

Rázmány Mór,
pénztárnok.

Kárpátalja területe három részre oszlik, s ebből egyházi szempontból az ungi és beregi közigazgatási kirendeltségek területe a debreceni, a máramarosi közigazgatási kirendeltség területe a nagybányai szórványgondozó lelkészekhez tartozik. E területre több erdélyi hívünk került, első-sorban mint útor; aki tud rólok, hogy hol vannak, írja meg az érdekelt lelkészi hivataloknak.

Felkérjük lelkész fiait, hogy az eladott naptárak árát a lehető legsürgősebben küldjék be az Egylet pénztárába. Az el nem adott naptárakat legkésőbb f. év január 20-ig küldjék vissza, máskülönben terhükről nem írhatjuk le.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK:

Olvásóinknak: Lapunk ezután minden hónap 10-én jelenik meg. Lapzárta ezért havonként 3-án lesz. Az egyes egyházkörökben az alábbi szerkesztőbizottsági tagjaink vannak: Molnár István Székelykeresztúr, Kövári Jakab Kénos, Ürmössy Gyula Sepsiszentgyörgy, Lőrinczi Mihály Marosvásárhely, Ferencz József Debrecen és Ujvári László Budapest.

Ezt a számot dr. Abrudbányai János megválasztott szerkesztő állította egybe. Segítségére volt dr. Bodor András kiadó.

Lapunk új címét Tóth István atyánkfia készítette. Köszönjük.

„Unitárius Közlöny“ LIV. évi, 1. szám
1944. január. Felelős szerkesztő és kiadó: Benczédi Pál
Minerva Rt. Kolozsvár. 3980. F. v.: Major József.